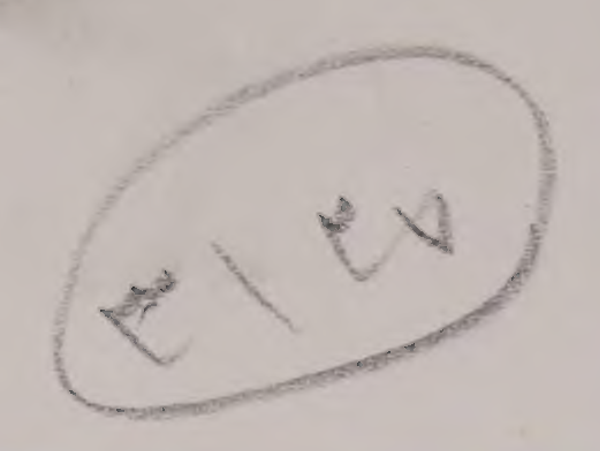

باسمه تعالی

فهرستبرگه منابع چاپ سنگی - اداره مخطوطات

شماره ثبت: ۱۹۸۸

رده‌بندی دیویی: ۱۹۲۷ گ ۵۵۱ ب ۸فا۱/۶

سرشناسه: پنجابی دیروی، محمد یوسف

عنوان قراردادی:

عنوان: گلشن سرا حوض

کاتب: تاریخ کتابت:

محل نشر: لکهنو ناشر: پرنتنگ پریس حسن بخش تاریخ نشر: ۱۹۲۷م = ۱۳۴۵ ق

صفحه شمار: ۵۶ ص مصور□ درسی□ گراور یا افست□

زبان: فارسی و اردو ابعاد: ۲۶ x ۱۷ نوع خط: نستعلیق

روش تهیه: وقفی□ اهدایی☑ خریداری□ ارسالی□

توضیحات: مقام معظم رهبری تاریخ ثبت: مهر ۱۳۷۷

یادداشتها: ملحق به حواشی توضیحی (اردو) به صورت پانویس

موضوع(ها): ۱. شعر فارسی - قرن ۱۴ ق.
۲. شعر اردو - قرن ۱۴ ق.

شناسه(های) افزوده: الف. خامنه‌ای، علی، رهبر جمهوری اسلامی ایران، ۱۳۱۸- ، اهداکننده. ب. عنوان

فهرستنگار: اسفندیار تاریخ فهرستنگاری: مرداد ۸۹

۱۹۲۷

۸۶۱٫۵
گ ۵۵۱ پ

آستان قدس

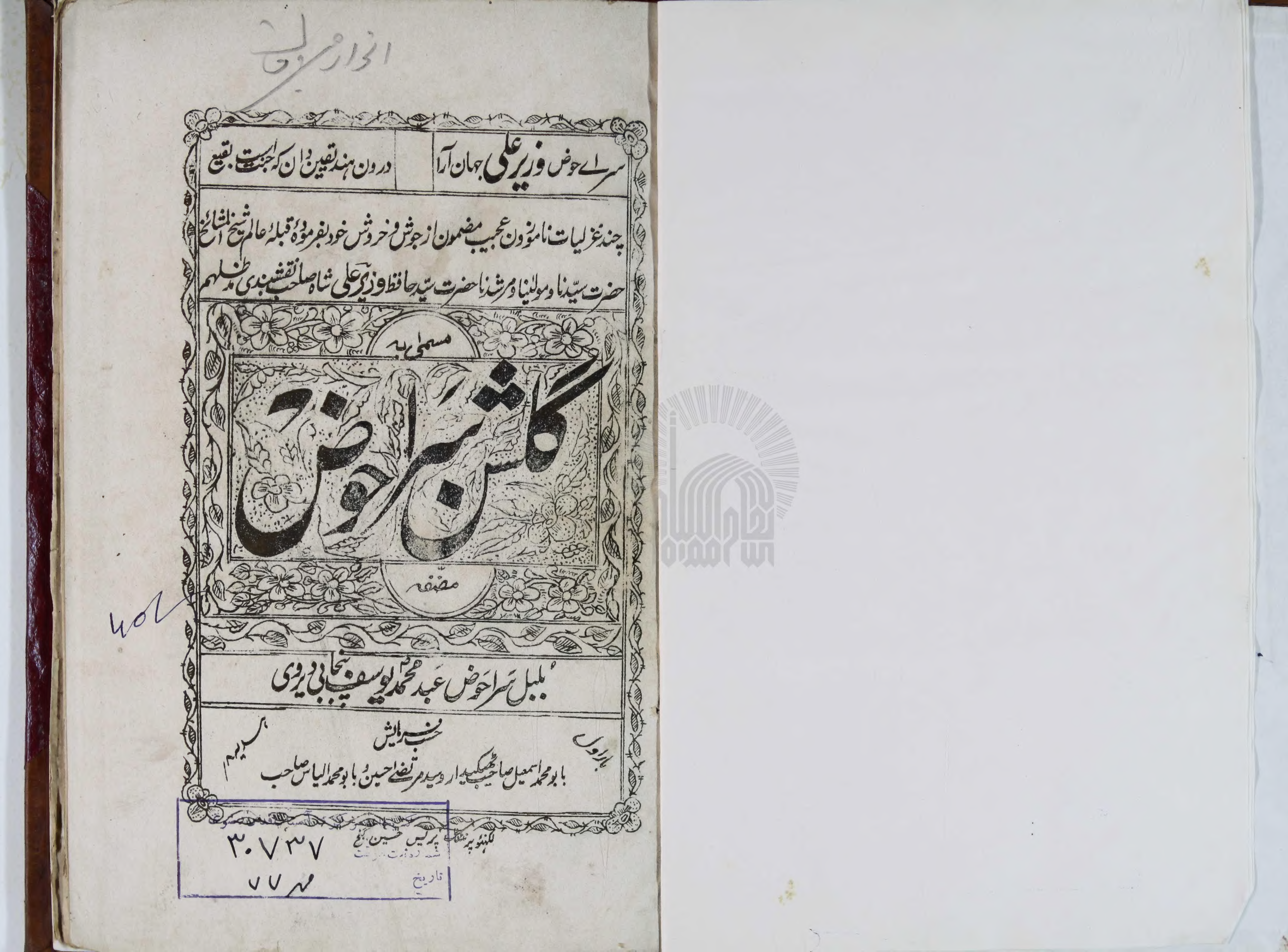
کتابخانه مرکزی آستان قدس رضوی

اسم کتاب گلشن سراجوش فارسی - اردو
مصنف ناظم: محمد یوسف پنجابی دیروی متخلص به سراجوش
مؤلف
خطی نستعلیق سنگی، لکهنو،
چاپی
سال چاپ یا تحریر ۱۹۲۷ م. عدد اوراق
جزء کتب ادبیات شماره ~~خصوصی~~ عمومی ۱۹۸۸
شماره عمومی ۳۰۷۳۷ شماره قبض
واقف مقام معظم رهبری تاریخ وقف ۱۳۷۶
طول ۲۶ عرض ۱۷ شماره صفحات ۵۶

۱۹۲۷

سرائے حوض وزیر علی جہان آرا | درون ہند یقین دان کہ جنت البقیع

چند غزلیات ناموزون عجیب مضمون از جوش و خروش خود بفرمودۂ قبلۂ عالم شیخ المشائخ حضرت سیدنا و مولٰینا و مرشدنا حضرت سید حافظ وزیر علی شاہ صاحب نقشبندی مدظلہم

مسمیٰ بہ

گلشن سراحوض

مصنفہ

بلبل سراحوض عبد محمد یوسف پنجابی دیروی

حسب فرمایش

بابو محمد اسمٰعیل صاحب ٹھیکیدار و سید مرتضےٰ حسین و بابو محمد الیاس صاحب

بار اول

۱۳۳۴ھ

لکھنؤ پیر مطبع پریس حسین گنج

۳۰۷۳۷
تاریخ ۷۷

انوار سهیل

بسم الله الرحمن الرحیم

ردیف الالف

نسیم الصبح کلمنا اریج المسک من سلمی
ببوی نافهٔ زلفت که آهوی فلک دارد
ایا یاة الشمس لا حت من سلاف الجام لائحة
ازان سیراب کن ساقی سراب رهرو امین
نزیل البیت جوعان ومثلک فیه ناظور
تبختر تا بکی با من بت محشر خرام آخر
لیالی الهجر قد طالت ومنها صرت مضطرا
مقیم شب شده آخر چو دیدم روز روشن را
فیا عجبا لنا صحنا ومثلی فیه معذور

کز و سبز است هر شاخ شجر با غنچها گلها
کئوس الخمر تنسانی بروٴیة حمرة الالمی
ازان جرعه بده ساقی برهرو اهل محملها
وان لم تسقنا جاما فمن یعطی لنا سقیا
قسیم سفرهٔ شاهی بیا و زخوان یغما را
شراب الوصل واهبنی کنحو المن والسلوی
بدام زلف کی دارد شکیبائی دل شیدا
فطار القلب ماموراً بقصد الحبة السودا
زهی غوغا که میدارد نگاه شوخ آن لعلا

بتائید سراج فخر مرام آسان شود یوسف
اسارى الليل شد نالت ضيا عين بيد البيضاء

سلہ لے ہوا صبح کی ہمارے ساتھ کلام کر گئی یہ مشک کی خوشبو ہماے یار سے ہی سلہ شراب کے پیالے مجھے بھول گئے ہونٹون کی سرخی دیکھنے سے سلہ پیالے والی شراب سورج کی شعاعین چمکتی ہین یعنی اسی جام شراب صفا ہے کہ سورج کی شعاعین بھی دکھائی دے رہی ہین ان لوگون نہ پہونچے جو محمل والون کی راہ پر پیچھے چل رہے ہین سلہ اگر تو نے ہم کو نہ پلایا تو کون شخص ہم کو پلائے گا یعنے جام شراب سلہ مہمان گھر مین جو کا ہے اور تجھسا مہربان اسمین منتظر ہے سلہ نازسے چلنا کب تک چلنا سلہ شراب وصل کی عطا کر جیسا کہ خوانچہ من وسلوی کا آسمان سے موسی علیہ السلام کی قوم پر آیا تھا سلہ فراق کی راتین لمبی ہو گئین اور مین انسے عاجز آگیا ہون سلہ پس اڑا دل امور ہو کر سیاہ دانہ کے قصد سے یعنے جب ہم مقیم ہوئے یعنے عشق مجازی مین آئے تو روز روشن معلوم ہوا عشق حقیقی کا پرتو تیرا لگا یعنے مرشد کے پاس گئے ارشاد ہوا فانی بننا چاہئے جس سے دانہ سیاہ یعنے خال دل اٹھے سے

من در پے غربت شدم اے رہبر بالا بیا — چون مضطرب صحرا شدم اے محمل لیلے بیا
چشم خدا بینم بیا بنگر کہ بے تو چون شدم — بے تو شکیبائی نیم اے نرگس شہلا بیا
مردم ز دردِ عشق تو اے عیسیٰ دوران من — بہر نماز آشفتہ را از ذروۂ بالا بیا
این خاطر پر درد ما بے تو نمے یابد شفا — با من مسیحائی بکن اے مرشد دانا بیا
من کلبۂ احزان شدم تنہا بہ ہامون بلا — در خاطر من مضطرب اے عروۃ الوثقیٰ بیا
چشم جہان بینم بیا با جام لطفِ خویشتن — از در در آ درمان بدہ اے حضرت والا بیا
با میہمان نظرِ کرم از نرگس شہلا بکن — گاہے ز بہر بلبلان از گلشن طوبیٰ بیا
پئے دیدنت خیمہ زدم من بر سر بازار دل — بارہ ز روز و شب اے منتظر در خاطر شیدا بیا
بنجاب طے کردم شہا سوے سر ارض آمام — با جام مے اے ساقیا در خانۂ غربا بیا

اے جان پریشانِ مرا جانم پریشان کردہ
در خاطر یوسف گدا اے قیصر و کسریٰ بیا

تا دیر بود لطف سراحوض چمن را — پیوستہ بود رونق آن زلف شکن را
بیخار بود گلبن و آباد و مادم .... — ہر شجر و ثمر سنبل و را بیل سمن را
چون ہدہد آن شاہ بگو پیک ہمایون — ق — در حضرت بلقیس لب غنچہ دہن را
با عیش و تنعم من در بار سلیمان — بے تست غذا تلخ دل تازہ بدن را
در دقت قدح نوشی چوان درد کشیدم — چون شعلہ برافراخت اثر درد کہن را
آن خاک در دوست کہ چون کحل کشیدند — خاجل کند آن نافۂ آہوئے ختن را
آن لذت مئے صاف کز دستی در آمد — موسیٰ نہ دریافت نہ سلویٰ و نہ من را
چون جرعہ دوان بخش ازان لعل چشیدم — دوبارہ مگر کرد شدآن جوش سخن را

ع۔ شد کردن یعنے ساز کو ٹھیک کرنا

[illegible]

یوسف بخدا رفت چو در چاہ غیابت ع — ردپوش کنند از من لب چاہ ذقن را
ستعاک اللہ ای ساقی ادر کاسا و نا و لہا — کہ عشق آسان نمود اول و لے افتاد مشکلہا
رخ روشن چو مے پوشید شانہ بالب زلفش — ز تاب جعد مشکینش چہ خون افتاد در دلہا
خمار نرگست گوید رقیبان خلوتے دارند — نہان کے ماند آن رازے کز و سازند محفلہا
درون کشتی پنجاب بس ماندن خطر دارد — جرس فریاد مے دارد کہ بر بندید محملہا
بعنوان مئے صافی ہلاہل داد خوش گفتم — کہ سالک بیخبر نبود ز راہ و رسم منزلہا
بلائے فرقت جانان تلاطم مے زند آنے — کجا دانند حال ما سبکباران ساحلہا
بگلگشت سراحوضم چہ حافظ گفت اے یوسف — متی ما تلق من تہوی دع الدنیا و اہملہا

غزل

برخاک کف پایت تاراج کنم جان را — قربان بسر زلفت صد سنبل و ریحان را
من نامۂ آن دلبر صد بار چو بوسیدم — شد قصۂ بے قدری فردوس بر رضوان را
بر سنگ در ساقی این سجدہ بجا آرم — کافر بجہان کردی این تازہ مسلمان را
این جذبۂ پنہانم گر باقی بود با من — با خویش کنم مائل آن دوست مہربان را
شد کحل علل ما سنج ہم حقہ لعل آمد — تکسیر جفر گوید این نکتہ جفر دان را
آن یاد سراحوضی خوش باد دم عمرش — از سرخ لبی بردہ ضو لعل بدخشان را
اے زاہد خوش خلوت از بہر ما انجمنش — شاید نہ کنی این جملگی سامان را
اے مطرب خوش الحان تا کے بسر و د آئی — من بلبل گلزار ارم گلزار پرستان را
بیگانہ صفت یوسف از دوار تو افتادہ — گاہے بطلب انجا اے بار رنگ خوان را

ع۔ دیر آن کنوان مراد از یوسف است کہ برادرانش در چاہ تاریک انداختہ بودند ۱۲

تاراج چون بناش کردم تونگری را
ساقی بیار باده دیشب چه خواب دیدم
قائل برقص آمد زیبا چه گفت بامن
دستانسرائی گلها کردند چو عندلیبان
اے یار باز برخوان گر منقبت سرائی
موسم بہار آمد ساقی بیار ورنہ
شہلائی دو نرگس پایان بلے ندارد
بالب رسیدہ جانہا نوواردانِ محفل
کشتے درا وفتادہ طوفانِ عشق ہستم
خوبانِ این زمانہ چندانکہ تاج دارند
عشاق نیم جان اند اے پیک باز برخوان
بختِ سیاہ ہندو بیچارہ چون بماند
پروائے کس ندارم یوسف بلے چہ دارد

پوشیدہ گفت برمن آن بندہ پروری را
برفرش خوب قالین استادہ آن پری را
من خوب مے شناسم تثلیث مشتری را
یارب چہ خوب بردہ گوئے سخنوری را
در مکتبِ محبت گفتن سخن دری را
فردا نخواہی دیدن شمسا دنہ مہر را
پیپا بغمزہ دارد تبہلے آذری را
اے خواجہ باز بنگر آئین قلندری را
طرفہ کہ من ندانم طرز شناوری را
چون تو بہ کس ندیدم آئین دلبری را
پیش جناب والا نامہ ستمگری را
بیدار چون نمودند آئین اکبری را
پیر دزیر دارا دولت سکندری را

ردیف الباء

حریف صبحدم ما بیار جام شراب
تزیل مطلطبہ خویش را برنج مران
علٰے ردس لیالیہ یا مدیر الجام

برائے میکش درندومن دیوانہ خراب
کہ دست مالدونالد بسان مجوع ذباب
اد رکئوس شراب بینادل الاحباب

سہ مجوع بھوکی مخفف مجوع بہ است ۱۲ ـ سہ لے شراب کے چلانے والے ہاتون کو پیاسے شراب کے آتا کہ دست شراب کو تناول کرین ۱۲ ـ

نعم فراق سعاد لنا ذمیم الخصائل
بحالِ خویش اشارت نمود پیر مغان
بکار و گریہ وزاری بجان اگر ورزی
بیار ساقی کہ آمد قریب وقت افطار
یصر علیش نعیم بہذہ الدنیا ر
مررت یوم شہور بذی سراحوض
تعال نلعب جمعا کلعبۃ الصبیانِ ..
دلیل عشقِ حبیب لیوسف الادلی

بلٰے واعظ لنا یا مسبب الاسباب
بگفت دستِ کسے راندا دشکل غراب
بلغت فوز عظیم بہذہ الاسباب
بقول شیخمیکہ یا بی توہم نظیر صواب
علے الخصوص لعشاق یا اولی الالباب
شربت شرب رحیق بضربۃ المضراب
تغسلون بغیث وفوقنا المیزاب
ضیار لعل بدخشاننا بہذا الباب

ردیف التاء

اے شاہِ سراحوض بلند است جنابت
چون رہبر منزل لبشا گفت تمنا
... ان ہمہ سر باہنگِ ملامت
گلگشت سراحوض ترا باغ ارم شد
چون فقر تو خانۂ للہ ندر رد
تے نقص شود حسن تو ازدادِ زکوتش

مستان ہمہ رقاص بازین خنگی ربابت
شاید کہ دہی جرعہ ازین لعل شرابت
اے جانِ جہان والله بردا زنقابت
صحرائے تو عشاق را دادند سرابت
معلوم شود آنکہ نمیدانی حسابت
اے آنکہ فراوان شدہ در تو نخابت

چٹیل میدان پانی کا طرح معلوم

سہ ہان فراق محبوب ہمارے واسطے باعث خرابی ہے کیا اس طرح نہین بلکہ ہر اور دے کے ہم کو ہمارا معشوق اے سبب پیدا کرنے ۱ اے الله ۱۲ سہ بڑی فتح ونصرت کو پہونچ گیا ہے تو ان اسباب سے ۱۲ سہ نعمتون کی عیش دنیا مین باعث نقصان ہے خصوصا عاشقون کیلئے اے عقل والے ۱۲ سہ ایک دن مین گذرا سراحوض کے پاس شراب پیا تکلیفون کی مار کھا کر ۱۲ سہ دوڑ آہم اٹھے ... انکون کی ... بارانِ رحمت سے نہلا دو اور ہمارے سر پر پرنالہ ہو ۱۲ سہ دوست حقیقی کی محبت کا رہبر یوسف کے واسطے لعل بدخشان کی روشنی ہے گرد ہ الٰہی اسی دروازے کے فیض سے لعل بدخشان مراد معشوق ... ۱۲

ایجاد ستم کردی و موقوف ترحم
چون نائب خود داشت بتحریر تطاول
قیلت عذاریه فعو تبت لهذا
باتست ترفع دتنزل بجفر هم
اب ہجر سدا یار کا مانگا ہی کرینگے
تا چند غم ددر خوری یوسف نادان

قربان سر چشم برین رائے صوابت
از خوف خدا رفت وے از کار نیابت
اے آنکہ مرا رنج دہی اندرین خرابت
کردند چو زہرۂ و مریخ رکابت
چون دست دعا ہست مخالف بیا جابت
مے نوش بیا درز خرابات خرابت

نقطۂ خالِ سیہ یاران نمے آید بدست
زین سبب سودائے ہندو دمبدم جانم شکست

درد مند الفتم من اے معالج بشنوی
شادمانی میمنت باشد درین دیر خراب
باغبانِ لم یزل چون غنچہ بے قید ما
لائق تیر ملامت من نیم اے دادگر
بت پرستی شیوہ داریم اے نگاہ زہد بین
دیدن لعلِ مصفا باعثِ سود اے ما
بیخبر از روز عشقت بودم اندر شب بخواب
دوش باران مے چکید از آسمان گفتم بچشم
جلوۂ حسن یارم خانمان آوارہ کرد
اے خدا این سراجی گر واقف نہ
نقش بندِ کن فکان گر نقش بندد درد هم

دار روئے بہر شفا ام قطرۂ آن غبغب است
تلخ حرفے را کہ شاہد نازنین در براست
در بساتین زیر و بالا ہیچنین غنچہ نہ بست
زانکہ خاطی خوانِ یغما بر طارغ دست
گبر و ترسا اندرین معنے برادر مشرب است
باعثِ خواری من اکنون ز سودائے من است
من ندانستم کہ عشقت آشنا نیم شب است
گفت ابر نوبہاری چیست شاگرد من است
ناامید اے دل مشو چون بر تو الطاف رب است
آنکہ تاراج محبت تو عمر بنامم زدہ است
مرغ بے پر خاطرم گویا ز سدرہ جست

ملا حب خسار دن کو بوسہ دیا تو عتاب کیا گیا اسی واسطے ۱۲

لذتِ عشق است یوسف در پس پردہ خفا
آشنائی اندر دنی ورز پنہانش پرست

ردیف التاء

روز و شب من باثیر و با فغانم الغیاث
منزلِ اربابِ خوبی وہ چہ دارد رنجہا
کوچۂ جانان بلا دارد بسانِ کربلا -
در شبِ دیجور مارا گرد عشق ناتمام
با غبار و گرد چون مجنون بصحرا مے روم
من گدائے آستانم منتظر نانِ شما
تنگیٔ رمضان آورد این سیاحت پرخطر
ساقیا سوے سراجی آمدم جرعہ بدہ
بادِ صرصر الامان از پیرِ عادم شمرد
چون ندارم درجہان جز دولتِ درد و الم
گر ندارد اعتبار آن نقشبندِ حور وشس

چون غریب ام الغیاث اے مہربانم الغیاث
درد و عالم من رحیلِ نیم جانم الغیاث
بے سر و سامان آوارہ خانمانم الغیاث
مانندِ گلبانگ نالہ میرسانم الغیاث
مژدۂ لیلے بگولے سار بانم الغیاث
بر سرِ خوانِ خدا اے میزبانم الغیاث
پرس از ما اے مدیر آرغوانم الغیاث
تو نمیدانی کہ من زان تشنگانم الغیاث
او نمید الست امت این جوانم الغیاث
خوش خبر باش اے سروش غیب دانم الغیاث
شاہد من فرقدانِ آسمانم الغیاث

یوسفا پیشِ سراجی بگو بارِ دگر
چون غریبم الغیاث اے مہربانم الغیاث

ردیف الجیم

دل چو مجروحِ مرا با زلف پیچان برد کاج
اللہ اللہ گر براند از درت ہرگز مباد
گر خوری مسہل بیا تو از منِ دیوانہ پرس

ہمت اے یاران ہو تا مصلحت اندر علاج
ساقیٔ نو داردان را این قدر شوخی مزاج
شربت بوس و کناری بعد کردن امتزاج

اے سکندر بازبین چونست رخ ماہِ جبین
درمیانِ آبِ حیوان نیم خوابش در سراج

ساق کافوری بگلشن شجر حسن افروختہ
گردنش را من ندانم شاہدا زبیضاے عاج

تا بود لطف شماے ساقیا در انجمن
شربت و قلقل بزاید گر صراحی دو تاج

ساقیا ساغر بدہ با ہوش پس بودن چہ سود
میکشان را چون نباشد حاجت با تخت و تاج

محفل رندان بود معمور اے دل پیر مدا
با تحرک بادِ صہبا لیک در جام زجاج

اے صنم چون در دلم تخم محبت کاشتے
صاف باشد گر بخواہم چون تو ای دہقان خراج

شہ سراحوضی مرا گر بادہ گلگون دہد
نیست مارا با سلیمان ملک او ہم احتیاج

عشق بازی آنچنان موے سرم کردہ سپید
کاندرین نفعے ندارد استعمال سرخ زاج

تیغ ابرو بر فشان در طرفۃ العین بکن
حسبۃً للہ در نام قتیلان اندراج

منقبت یوسف بگوید بر تولے پیر مغان
کلک گوہر بار باید گو درین عالم رواج

ردیف جیم پارسی

تا این زمان نیامدہ پاسخ نگار ہیچ
یارب مباد رنجہ ز عشاق یار ہیچ

تا دیر تازہ باد گلِ عمرِ ساقیم
دستِ خزان مباد بران غنچہ زار ہیچ

امید منقطع مکن اے چشم انتظار
شاید کہ پیک آید ازان دلفگار ہیچ

عشق خد بدید چو از نام خسروم
اہلِ کمال چون نہ شوند زان دیار ہیچ

یارب خجستہ باد مداش سراے حوض
آید بما نسیم ازان ہم بہار ہیچ

کعب الغزال طبع چو آمد بجنگ دیر
ساکن نشد تخلخل ازان سنگبار ہیچ

لوحِ جبین یار چو شد ماہ بدر حسن
پرتو فگن شد ابرو بآن گلعذار ہیچ

نیرنگ حادثات زنیلی رواق ہم
خاطر زبون گرنہ درین روزگار ہیچ

در جام لعل شاہِ سراحوض دیدہ ایم
پرتو گرفت یوسف ازان میگسار ہیچ

ردیف الحاء

عاشقان گر ترک صہبا آورید اندر صباح
کلکم فی دار دنیا لن تنالوا بالصلاح

رند ہی میکش شدم من با تو میگویم ہمین
زاہدا ے خور کہ شاید از بلا یابی فلاح

بر سرِ زلفِ تو اے جان جہانم عاشقان
گر خرامی بر فشانند قلبہا را چون وشاح

دل زبونم شد نگارا از تطاول گیسوت
زندہ دریادِ لبانت بر امید ارتیاح

نقل شاہ سراحوض مبادا اندر زوال
بادہ گلگون در آید تا بدارا اندر قداح

مست چشمان شہر یزد از نرگست ماندہ خجل
قصۂ خوبان نے ارزد بجو بازی و شاح

صبحدم چون گویدم پیغام آن بادِ صبا
مرحبا و حبذا بادا ہمے گوید ریاح

مرغ روحم گر بچیند دانہ خالِ سیاہ
بر سرِ طوبیٰ زند کاشانہ با شاہین جناح

بایۂ خاطر گرفتی نقدیِ سودم بدہ
تا مرا معلوم باشد چندگی میزان رباح

بر درش تسمیہ خواندن زاہدا خاموش باش
بر سرِ ساغر ہمی باید بنامش افتتاح

تو دہ ہستے بکن اے دل بہمت شہر یار
اے دلِ نادان ہوس کن چون ہمیاری سلاح

در بیابان دور شد آن منزل شاہِ حجاز
از سراحوضی بپرسیم اے دلا باید سماح

مفتے لا یعقلم فتوی بتکفیرم بداد
چون برائے آن پری من خون خود کردم مباح

عشرت دنیا مدہ از دست در عہدِ شباب
یوسفا چون دختر رز چیز باشد بے نکاح

غزل

خوش آشنائیکہ دارد حریف جام صبوح
بگوش ہوش چہ دارد ز جان پیام صبوح

ز ناشراب صبوحی چہ بوسہ دارد
چرا بجانب ما ننگری نہ بام صبوح

جمال جلوهٔ صد برگ قرة العینم — بعرصهٔ پیر خرابات درقیام صبوح
زیل محفل رندان چه خوش نصیب آمد — قبای خویش کنانند بانام صبوح
هزار هاے تحائف زساکن پنجاب — نسیم صبح رسان بیشتر سلام صبوح
نواے بلبل و قدرت بکول سحری — عجیب لذتے بخشند بآن کلام صبوح
نگاه زهد چو ام الخبائثش داند — مدام بدرقه داریم ما قدام صبوح
اسیر لعل فرح بخشی قامت رعنا — شدم بعتبهٔ سراحوض من غلام صبوح

فقیر طعنہ ہے زد بہ یوسف نادان
جواب دادمش آمدے بہ بین خرام صبوح

ردیف الخاء

ده چه زیبا نگار من فرخ — در جهان گلعذار من فرخ
مفلسانیم آمده کو بیت . . . — ساغرم ده اے یار من فرخ
بے نظیر است شه سراحوضی — چون ننازم که یار من فرخ
بیا بنگر که تشنگی چو نم — اے بیاد نگار من فرخ
خوش سرائی ما برین گلها — ذوق در مرغزار من فرخ
چون بہ بیند مے زاهد مجره — قدح گیر زیار من فرخ

منقبت خوش نوا بگو یوسف
دلبرا این بهار من فرخ

برلب بام یار من فرخ — گفت اے سوگوار من فرخ
بیا بنگر تو جلوهٔ خوبی — ز قد ناز دار من فرخ

روز روشن زچهره اش بنگر — لیل از زلف یار من فرخ
بوے خون عاشقان ہمے آید — زکف تاجدار من فرخ
چه بگوید که مستے ابدی — ز مئے خوشگوار من فرخ
خون عاشق رواہے بینم — گر نوئی جان نثار من فرخ

یوسف گفت یار من فرخ
دگو باده خوار من فرخ

ردیف الدال

گیسو کشاده هند چو بر بام مے رود — خاطر غریب بیچیده در دام مے رود
زلفین بتان هند که الله الامان — صد کوشش خلاص بناکام مے رود
آن شهسوار خاکی که دارد خیال زین — برجاے روح قدس بدو گام مے رود
بلبل بشاخ گل دم گلبانگ مے زند — ساقی بیار باده که ایام مے رود
میر حجاز قافله زندان کربلا — بے آب و دانه بنگر بے دام مے رود
زهره ردش چو صوفی انکار مے نمود — خود کام نابکار چو بهرام مے رود
قصه تمام کرد چو شخشانه[۱] گدا — حاتم بیار خوانچه هنگام[۲] مے رود
مستان چو نام شاه سراحوض مے برند — عطشان رو براه بانجام مے رود
از قاف تا بچین بدلهاے عاشقان — پیغام نقشبند[۳] بفر جام مے رود
زاهد مرا بگفت چه بیند خداے را — گفتم چو زیر جامهٔ گمنام مے رود
صبح برفت شاها که داریم التجا — آخر بده شراب که هم شام مے رود
حالت مرا چه دید بگفتا طبیب دوش — کافور سر که بوئی چو سرسام مے رود

[illegible]

صد قس بیاز مودهٔ ابدر بهوش باش
هشدار زاهدا که درین وادی محن
پیغام داده باش بساقی نقشبند

درنه هزار شهر بدر خسام سے ردد
اثرے بسیحہ سے کہ بہ جمجام میزدد
یوسف گدا بیچاره تو بدنام سے ردد

در دفترِ منطق بین کان عقل معبر شد
از عشق همه خالی ذر دهر همه بر شد

آنکس که درین وادی ناموس ہچے طلبد
گر عشق ہیچ داری اے خواجہ بیا بنگر
با اهل خرد گفتم در کوے خذر بینان
این قطرهٔ خدمت را هر کس که زردان کرده
چون کاشت دل خود را مزرعهٔ ساقی
شمشاد خرام آهو آهنگ جفا کرده
نتوی بجراش داد آخر چو تبنگ آمد
از مے کده بر کند ید ابجاد ترحم را
آغوش چو پر کردم عطار سحر گفتا
چندان تو مکن ناله بے وصل صنم یوسف

گر حور بود یا خور لیکن چو سیه خر شد
در کوئے سراحوضی هر مغز معطر شد
گر دید خرد اینجا بے دال همه خر شد
در کون و مکان آرے ممتاز بگوهر شد
آن شکلِ صنوبر هم چون شاخ صنوبر شد
آن صوفی و زاهد بین رندی و قلندر شد
آن مفتئ لایعقل ناپاک بلندر شد
چون گفت بجا قاصد ابجاد ستم بر شد
آن بوے هوس ناکی پامال بعنبر شد
از سال شب هجرت بس ماه دسمبر شد

خدا بین سراحوضی همیشه تاجور باشد
زما شوریدگان یارب دمادم مفتخر باشد

خوشا لذت مدامی میکده آن ساقی مے بینم
خیال مصحفِ روے مرآن جان جهان یکدم

سز یلان همه اینجا از ین شه بهره ور باشد
الٰهی درمیانِ و هم ما از مستقر باشد

ازین دولت نه مایوسم کنی اے مقتدائے من
چنین فیاض در عالم چو عنقا خفیه تر گشتند
جبین ساقی میخانه محفل نقشبندان را
هر آن نفسی که دریادِ سراحوضی بردن آمد
سحاب پر ز فیضان است چون بر کشت گذر سازد
خوشا در یتیم ما که ارزان داشت در عالم
نداند در جهان قدرش درین جاهل دنیا دون
بلے یوسف بیا برخوان بدل مدح سراحوضی

همیشه دور باشد کان خیال منتشر باشد
همین سرچشمه حیوان الٰهی تا سحر باشد
الهٰی ... زبان ...
مسیحا ہم نمیگویم که شفقی با اثر باشد
مثل خرمهره گر باشد ولیکن پر گهر باشد
دلاور قیمتش کم ست گذر بحر و بر باشد
چو مادر زاد نابینا چه علش چون بدر باشد
که شاید از عنا آتش گدا هم تاجور باشد

نسیم صبح دم با ما چرا بوئے نمے آرد
کزان زلف دو تا مشکین مگر چیزے نمے آرد

خدا را اے خدا بینم به بیکس دستگیری کن
برو باد صبا یکدم بگو با ساربان لیلیٰ
تجسس کردن اے عاقل ازان چیزے نمے ارزد
خلاصِ دل ازین زندان محافظ ایمنے دارد
نگاه نابش بهاگه در لعل مے بینم
بیا ناصح اگر آئی زدیده فرش ده دارم
شراب عشق از ساقی بیا آشام اے زاهد
بگو قاصد بیار من بیار خوان ...
لے نرگس شهلائی شهلا ... مبارکباد

که بر بستند محملها جرس بانگے نمے دارد
کزین صحرا چندر رفت اثر مجنون نمے دارد
درین وادی گیسو با خبر رهبر نمے دارد
ببین زندان شاهانه که یک دانه نمے دارد
که دو چرغ دل نادان دریغ اصلاح نمے دارد
مگر اسفنج دل نادان اثر چندے نمے دارد
که بے سجاده مے خوردن چنان ... نمے دارد
که یوسف باسواد روے دگر چیزے نمے دارد
نے ... رعنائی رعنا تو مبارکباد

زیبا چه خرامیدی من محو تماشا ...
چون غمزه رداکردی عشاق تو پروانه
مستان تو ملا دارند ای جان جهان درده
چون لطف بود ساقی گر سلسله ... آید
چون رفتی بمیخانه والله چه عجب کردی
این تو باین ردای موسی همه ... سی
تو دولت امروزی هم دولت فردائی
بشری لک یا ساقی ان کان لنا جاماً
درهند بقرائی ای شاه سراج عنی
طوبی لک یا یوسف فی العسر تری یسراً

ای آهوی صحرائی سحرا تو مبارکباد
... زیبائی زیبا تو مبارکباد
آن ساغر مینائی مینا تو مبارکباد
پیمانهٔ صهبائی صهبا تو مبارکباد
ای عاشق سودائی سودا تو مبارکباد
چون باید بیضائی بیضا تو مبارکباد
ای دولت فردائی فردا تو مبارکباد
خوش گفت چه شیدائی شیدا تو مبارکباد
نو پرتو لالائی لالا تو مبارکباد
گر عاشق رسوائی رسوا تو مبارکباد

یاد یاران گاهی گاهی سینه جنبانی کند
بر شکیبائی ما آن فاتحه خوانی کند

میرسد فتوای قتلم بنشین آن شهلای چشم
روشنی دیدهٔ ما از بیاض حسن او
دولت جان بخش دادم زندگانی بر سرش
نیست آن جور و تظلم محض استغنای او
آصف آهم بلی بلقیس را خواهد رشید
طوطی شکر فشانم پردهٔ سودا دریده
شیوهٔ چشم بتان ای کافری پیوسته شد

غمزهٔ دو چار اگر بر من هم ارزانی کند
علت سودای ما گر زلف افشانی کند
... آن جلوهٔ فردی ماه کنعانی کند
باعث تخریب ما او گر دهر بانی کند
هان مگر بخت سیا هم گر سلیمانی کند
آزمائش با ترنم گر چه خاقانی کند
اعتبارم نیست گر آن صد مسلمانی کند

قصه غوغای من در دراز ... جان
طبقهٔ میمون سراز ... ست ...
یوسف گوید دعا آمین گ... سحر

بشنو اندر بوستان چون لاله بستانی کند
هر نهالش هید ... چهرهٔ نورانی ...
آنکه چون بلبل بر آن گل منقبت خوانی کند

صبح ... من تو گلعذار انند
اسیر حلقهٔ زلف تو تا جدار انند

... رند سنگ بخت سیاه
قصه سودا است بر ملاحت او
سان که بخت ازل شد برای شان ... ازدن
خرام یار چو آید بسیر گلشن ناله
... تا که باید بجور این خوبان
غلام کرده آید ای چون ... ادان
غبار آلوده گان را بچشم عیب مبین
بشاه مغرب ما گو بیا ای باد سحر
بیا که خسته دلان تو نیم جان بیدل
بپاس خاطر شیوا زبان بگوای دل
بیا که صاحب ... ند لایق رحمت
بیا بیا که تمنای وصل شد افزدن

بیک کرشمهٔ جادو تو کامگار انند
بیاد سرخ لبش جان زنده دار انند
بفال مصحف روی تو بختیار انند
فدای ناز و ادای تو دل هزار انند
ربوده خاطر مسکین پرده دار انند
که رام کردهٔ ناز تو دل هزار انند
که خاکسار و در دست شهسوار انند
بیا که منتظر عید روزه دار انند
بیاد لعل تو پیوسته باده خوار انند
که شعر گفته جوش تو هیچو بار انند
اگر چه غرق فجور و گناهگار انند
بیا بیا که هوا خواه بی قرار انند

بگو بشاه سراج منقبت یوسف
که عندلیب چو خوشگوی گل بهار انند

غزل

بلای درد فراق تو میکند برباد	ندید بحال غریبان ای قامت شمشاد
[illegible] ای در پی چو سنجه انم سوخت	ببین که هر سر مویم همی کند فریاد
[illegible] لب تو که لعل شیرین است	[illegible] شکر آدم ز چشم چون فرهاد
[illegible] وصف [illegible] دل تو نیم جانم کرد	الهی از هم یزدان ستمگر بیداد
[illegible] لب تو ی مسبب [illegible]	هنوز دست در از هم بتو من بیزاد
جمال حسن [illegible] بود باقی	نگاه هیچ بد اندیش بر رخت مرساد
[illegible] رقیب [illegible]	بگو که هیچ هوا خواه را رقیب مباد
بهار [illegible] عشق [illegible] بلبلین	بیا که سیر [illegible] کنیم در گلشن باد
قسم بزلف چلیپا که بی تو ام بیدم	بگو که با لب جان بخش کی کنی دلشاد
مرا نصیحت [illegible] کند تا کی	خیال عشق بتان است همدم و همزاد
طرب اصول بلال ست آخر ای یوسف	بگو جناب حسینان مدام یاد آباد

ردیف الذال

شکر فشان چو خوانند جانان بالتذاذ	جام شراب بنوشند یاران بالتذاذ
آن تلخوش که صوفی [illegible] گفت	هردم بیاد نوشند رندان بالتذاذ
از زلف یوسف تو ای باد صبا بیار	گلدسته بنکهت شادان بالتذاذ
سوز [illegible] در موسم ربیع	اندر بهشت خوانند رضوان بالتذاذ
[illegible] قامت [illegible]	در خواب دوش دیدم غلمان بالتذاذ
[illegible]	[illegible] جوران بالتذاذ

بازیر و چنگ و نغمه تا سرزنی ای یار	بشنو زشه وزیرم قرآن بالتذاذ
چون پیش من بیائی آری چه خوش رود	محبوسی دران دم زندان بالتذاذ
یارب چه خوب باشد در موسم بهار	سلطان چو خوش نواز و مهمان بالتذاذ
هر یاد ذکر شیرین آن کوه کن غیر	صدکوه پاره سازد نادان بالتذاذ
خوان کرم چه دارد آن نقشبند ما	سیب ذقن بخواهند شاهان بالتذاذ
بر آستان عالی شاه وزیر خویش	یوسف چو عندلیبان خوشخوان بالتذاذ

ردیف الراء

مبتلای عشق در دنیا بنا شد رستگار	ورنه اندر هر دو عالم او بماند بی قرار
بندگان عشق چون نیت بصحرای کنند	هر زمان مهجوری می گوید ولی این الفرار
بر سر بازار هستی مشتری عشق را	ای دل نادان همیشه بیع باشد بی خیار
دختر رز عشق اندر حلقهٔ دنیای دون	صحبت خود می کند با هرکه خواهد اختیار
رهروان دشت را مخفی مبادا این خبر	تیر مژگان تیز تر پوشیده وار دین سوار
میکند هردم تعاقب تیره بختی در جهان	در پی آشفتگان عشق تعبیتهم بلی و قار
کشتگان عشق چون بی روح و تن هم زنده اند	گر بیاید پیک موت این دم بما حاشا چه کار
درمیان نیم شب من شه وزیر نقشبند	جلوه گر دیدم دلا در جام لعل زرنگار
زاهد ار زندی شدم لیکن مرائی نیستم	توبه تو به نیم روز و نیم شب بوس و کنار
حاسدم مشتری را مشتری بودن چه سود	چون نه شد سودا چنین بازو در روزگار
جرمها کردم بسی یارب نگر اندر جهان	نیست باکم چون توئی بنده نواز آمرزگار
ای نصیحت گو مگو چندان کلام تلخ خوش	میکشان را درد سر آرد چنین بانگ حمار

مراد ستاره ۱۲ مراد خریدار ۱۲

لذت گفتن دری بخشیدم اندر منتدی
دور باید از تماشائے مصاف پرخطر
خلعت نوروزی آمد بر درختان چمن
در دل یوسف گدای شه سر آحوضی بیا

آن اتابک دیروی پیوسته باشد برقرار
کاندرین رسوا بماند رستم و اسفندیار
ساقیا ساغر بگردان چونکه شد موسم بهار
چون توئی زیبا نگار و هم خدا بین شهریار

بلند مرتبه دارد دلا جناب حضور
بیا زکوٰة بخواهیم ازین نصاب وفور

سیدا ین رو شنیم گفت آنکه یار من است
گدا دهن را کشاده که هست ماه رجب
مگر بگو که مرا ارغوان بده ساقی
گناه کرده ما گرچه هم وسیع تراند
خیال مرکب تیز است هتے اے دل
جبین ساقی ببوس و بپوشش جامهٔ او
نهال ساقیا سیراب کن به ساغر مے
بس است حافظ ما در سفر وزیر علی
دلا بباغ سر احوض او مبارک باد
زمان صحبت او هست کیمیائے زری
دعائے ساقی ما بدرقه اگر باشد
به عشق پیر وزیر علے بیا آشام
بیا چو مفلس و مضطر بانجمن یوسف

ترقی علم مرا داد هر خدائے شکور
برو تو بر در آن شاه همچو باد سحور
تمام عمر برستم ترا بحال سرور
کم است در ره بخشش مر آن جناب غفور
رکاب عقل بپا کن بیا بباز عبور
ندائے اِنَّ لَدَیْنَا بگو عذاب کفور
ازانکه محض نه جنبند درون هوائے دبور
کشد چو راهزن ما بذو الفقار ضرور
مبادا دست خزان را مجال تا نشور
برو به محفل آن شاه تا شهور دهور
بگو که داد بخاتم حذر ز دام غرور
هزار هائے پیاله بجان شراب طهور
بیا تو همچو سگان پیش آستان حضور

در مصحف روئے ترا هر معنی را نام دگر
در راز جام مخفلت هر باده را جام دگر

آیات روئے حسن او هر لحظه می خوانم ولے
در زورق خوبی ترا مرسام را جا داده اند
زاهد مگو پند مرا در رفتنم کاشانهٔ
نخوت مکن اے روسیه چندان حقارت را مبین
هر چند هستیم از بدان لیکن ازین کاشانه ایم
در شام درس عشق او آدینهٔ صبح مبین
گرچه مرا حوض آدمم امانی آید بدست
اے ساقئ بے درد ما بنگر بیوسف مضطرب

این خط نستعلیق را رسم دگر نام دگر
در کشتی حسن ترا نوح دگر سام دگر
در عرصهٔ وصلش مرا کام دگر گام دگر
در محفل ساقی تما خواص دگر عام دگر
اے ساقیا گاهے بگو باده بیا شام دگر
گرمے بود صبح و را صبح دگر شام دگر
یارب مبادا اندر رهم قصر دگر بام دگر
کین نیلگون شکل را رنگ دگر فام دگر

کافر عشقم مرا با کفر و با ایمان چه کار
بندهٔ جانان شدم با حور و با غلمان چه کار

گر کند نظرے کرم آن خسرو خوبان بمن
غنچهٔ ساقئ ما گر برفشاند سکرے
واعظا با من مگو چندان کلام ناپسند
ترک بطحا اندکے گر بر کند این پردهٔ
نشیئے روز ازل بر من تبسم می کند
مرغک خاطر مرا باز لف پیچان میرود
در ازل چون شانه ام زندان کاکل داده اند

با سلیمان ملکش و با در دو با دربان چه کار
با چنین لطفے مرا با چنگ و با دستان چه کار
بیدل رندم مرا با جنت یزدان چه کار
بازم از پئے زندگی در دو جهان با جان چه کار
کاین چنین دیوانه را با نخل و با ریحان چه کار
گو میش چندین دلا با کاکل جانان چه کار
با چنین مشکل مگر با یوسف نادان چه کار

ردیف الزاء

گرہمی خواہی وصالِ شاہدانِ رو بناز — بر درِ جانان ببایداے دلا جبہ نیاز
زاد ہائے راحلہ باید بلے اندر سفر — ورنہ چشمِ عفو نازیباست از میر حجاز
نقشبند جور وشش ہرگز نمیدادم خبر — راہ — تا دمیکہ من نہ رفتم اندرین دیرِ مجاز
نالہ چون در نیم شب تا دہ رمی دارد اثر — سوئے کعبہ نیم شب رو ہمچو آن اہلِ حجاز
زاہدا سودا بگیر این سبحہ گردانی چہ سود — غزنوی محمود شد اندر خمِ زلفِ ایاز
عافیت ہرگز ندیدم از بتانِ جور وشش — او بغمزہ تیر زن نَے اندرون با سوز و ساز
در دہان آبم برآید بر لبانم شد روان — ثمرہائے نازکی دیدم چو بر قامت دراز
منزلی صد سالہ رہ ہم پردے از خار و خطر — قدر دو بالشت داند نیم جانِ عشقباز
مہ وشِ دہ پارہ دہم مہ جبین و ماہ رو — چون تو من ہرگز ندیدم در جہان بالا طراز
کاسۂ گلگون بہ بادۂ شہ سراحوضی مرا — چون توئی آغائے ما ہم خواجۂ بندہ نواز
بر سرِ سجادہ توبہ کرد صوفی از گناہ — من بتو بہ خواستم از فعلِ ادہم احتراز
پائیمالم کرد یارب چون خرامان میرود — چو غزالِ نو ختن چو میرود گردن فراز
ذلت و کفرش خود ذاتی قلبہائے عاشقان — صبحدم چون میروی بر بام با طور و طناز
یوسفا صد شکر کن ایندم چو قربانئ عید — چون برائے خویشتن بر من میدہ بفتوی جواز

ردیف ژاء فارسی

دل چو برد آن ساقیِ سیمین دست بر سر وائے ژاژ — وائے ژاژ ایندم بمن اے بار دیگر وائے ژاژ
تیرِ مژگان میزند از نرگسِ شہلائے او — حسرت کافر با مسلمان چون برابر وائے ژاژ
مدتے بگذشت طعنہ می زند خلق خندا — با چنین عیش اربانم خاک بر سر وائے ژاژ

روزگارِ بے وفا من بحرِ ظلمات است بس — چترِ سیمابی ندارم کاج افسر وائے ژاژ
گلشن سیمون سرا حوض است جائے خاطرم — من دران جا بودمے نزدیکِ دلبر وائے ژاژ
بہ چرخِ دولابی ندارد حرکت خود سازگار — روزگارم شد بناکامی برابر وائے ژاژ
یوسفا ہمت بیار از گردشِ گردون منال — پیکِ غم آمد چو راحت ترک کن بر وائے ژاژ

غم کا قاصد ہمیشہ راحت ہوتی ہے یعنی افسوس کرنا ترک کر کیونکہ آخر کچھ

ردیف السین مہملہ

بے خیالِ یار بودن ای دل اندر یک نفس — ہمچو اسرائیلیان تو خواستی خوانِ عدس
محملِ لیلی گر آید اے دلا ہشیار باش — زانکہ اعلان می دہد قاصد بآواز جرس
صبحدم در باغ رفتم سر خمیدہ می نمود — گفت شاہد باحیا باید مگر چون غنچہ خس
رفتن اندر درِ جانان بے گمان اشکال نیست — لیکہ باید رام کردن پاد رم ہندو عسس
گر بخواہی غوطہ خوردن بالِ رحمت ہم بیار — بر خیالِ پاکِ یاران ہمچو دوبالِ مگس
از دہان من خراباتی ببو بوئے شراب — زانکہ بو نغزک نہ می آید مگر از آمرس
گر بخواہی بوئے گل در استخوانِ مغزِ خویش — اے گلِ ناپاک کن در صحبتِ گل دسترس
کوئے جانا ہیچ پیچان می رود ای دل خیال — خوانِ یغما پیشِ ترکان شد درین سیار کس
ظاہرا در جام شربت دادۂ زہرِ فراق — گفتمش ناحق بیا زر دی بگفتا باز پس
از برائے شوخ چشمان جان ازان داشتم — دین و دنیا ہم ببرد اے خدا فریاد رس
طوطی شکر بار گو مدحت سراحوضی خیان — کہ بگوید یوسفا ہم باز گو دارم ہوس

ردیف الشین معجمہ

ظرفِ شراب صوفیا ہمچو پیالہ باش — در کوئے شوخ چشم تو بر کف نوالہ باش
گیسوئے گلعذار چو دیدی بہ پیچ و خم — در خویشتن بہ پیچ بہ نیسان کلالہ باش

مے خور نخست بازه درین گنبد سپهر   در زیر پیرهن تو بسان غلاله باش
صدرا ز اندرون بظاهر دیوانگی   ملفوف همچو نامه یا دفتین رساله باش
گلگشت زنده رود بجوی جگر دهند   زاهد به تیر غمزه درین جا حواله باش
گویائی پارسائی من و تو بزلف او   پرتو بدل بگیر ز زلفش چو لاله باش
یار از کنار رفت بگفتم که چون کنم   بلبل چمن بگفت که دمساز ناله باش
تا چند سدّ راه شوی خال مشکگون   رندی توان ربود گو چشم غزاله باش
قربت جناب شاه وزیر علیٔ ما   یوسف بغیر صدق تو قائل محاله باش

آشفته خاطر مران سیر گلستان بایدش
گه رهرو منزل بود شمع شبستان بایدش

با نقد جان آورده در محفل رندان بگو   با اشک خون پاکیزه و با پیر ملجان بایدش
گر مے خوری پیر مغان زاهد بنه تسبیح را   با هم سخن در میکده با چنگ و دستان بایدش
دی روز رفتم نیمجان نالان بنزد حاذقے   گفتا چنین بیمار را دیدار درمان بایدش
هشیار می باید ورا در کوچهٔ صاحبدلان   با سوز و نالان در درون ظاهر چو خندان بایدش
این نفس توسن بے حیا چندان بگردد مدعی   لیکن شجاع احُد را ضرب بدندان بایدش
عنقا اگر خواهی قرین بشتیک بود او ملتفت   لیکن غریب الوطن را زاغ و زغن سان بایدش
والله عَلیم در ازل آن باغبان چو کاشته   رفتن چو اسکندر اگر پے آب حیوان بایدش
دیروز با من حوروش در میکده گفتا سخن   آن نقشبندی ام را در یار پنهان بایدش
تعریف گل غلغل کنان چندان بگفتم در غزل   از بهر او زانکش گر بلبل خندان بایدش
چون مدحت شاه شهان کردی بیا یوسف بگو   چون حسن و خوبی دارد آن هم لطف نیسان بایدش

منتظر وصل شدم آن که بود دوش بدوش
آتش تر اکنون دهد مغبچهٔ باده فروش

گلبدن شاهد ما خوب تر از حور جنان   هر که بنداخت نگه آمد از و ناگه خروش
کے بدهد جلوهٔ خوبان بالطف لذیذ   آتش دل تا نه بود مجلس ما حلقه بگوش
مژده رسا محمل لیلے نه بود گر ز درا   گرم دل قیس ولا کے برسد بر لب هوش
عکس رخ خور مرا گر شکند قلب ارم   بر سر آن طوبی زند خانه خود خانه بدوش
قبلهٔ ما کعبهٔ ما ابروئے او بهر سجود   سجده کنان پیش گنش جان و تنش باد بهوش
طرهٔ تاریک شب ار ترک کند پردهٔ جبین   نیست که این وز زده پیش شود شاد بنوش
باد سحر شاره سرا حوض مرا غصه بده   عارض خود شاها نما تا که شود سینه بجوش
بخت زلیخائی منم کے بدهند یوسف من   یارب آن روز نما بس که دهد مژده سروش

ردیف الصاد

منم که غرق گناهم ای الغیاث بعاص   به پشت بار گرانم ای الغیاث بعاص
گناه انچه نکردند کرده ام ظاهر   هنوز عفو بخواهم اے الغیاث بعاص
تمام وادی فسق و فجور طے کردم   چنانکه بر تو عیانم اے الغیاث بعاص
فتاده بر در رحمت امیدوار کرم   ز آستان مرانم اے الغیاث بعاص
درون هم چو ادیم پر از خس و خاشاک   برون هم چو نهانم اے الغیاث بعاص
عبلائے شاه وزیر علی ز سر تا پا   بلطف خویش کنانم اے الغیاث بعاص
ضیائے عیل ختن بر نمود هنگ خرام   ازین کتام رهانم اے الغیاث بعاص
بهائے خرمن زندگی زنیم چو کمتر   زهے خسارت جانم اے الغیاث بعاص

نفیر و گریہ بکاؤ بغلغل و فریاد — بحضرت برسانم اے الغیاث بعاص

اسیر زادۂ شش روز گرد شاہ صفت — ازین کمند رہانم اے الغیاث بعاص

دعائے یوسف ناپاک کے شود مقبول — غبار ہستی فشانم اے الغیاث بعاص

ردیف الضاد

مگو فسانۂ قاضی و مفتی اے نیاض — چو تیغ ابروئے تو کانیست ازپئے اغراض

نفیر مرغک شب خوان زنالہ من دارد — رداد رند چو ربط شنو مکن اغراض

سواد دیدۂ حورا ز چشم تو پیدا — ازین بیاض تو نرگس نمود رنگ بیاض

بگاہ حالیہ بنگر بجنبش نقص قدیم — ہنوز رفت ز ایام خالیہ ماماض

قبیر رند نگہ دار کیسۂ تقوی — ازانکہ غمزۂ یار است تیز تر مقراض

مزاج ماست مرکب ز درد ئی صہبا — ہنوز صرفہ ندارد نصیحت ابعاض

چہ خوب مرض مفید است طرفہ این سودا — زشان اوست کہ مامون دار از امراض

نیاز شیوہ گرست گشتہ سیراب — ازانکہ سیل روانست جانب فیاض

حنا نمود چو برکف زخون لعلینم — بغمزہ خویش گرفت است خاطر آباض

بنام شاہ سرا حوض بر من ناپاک — بلطف خویش تلطف بکن بطور اغماض

غزل بقافیۂ ضاد سہل شد یوسف — درون دل چو شفاہست قاضی عیاض

ردیف الطاء

بیا بمحفل رندان اے صوفی مغلاط — بجان و دل گہے بشنو ترانہ بربط

چو عشق نیست در و نیست نی دہم فتوی — ببوس عارض گلگون و شاد خواری زبط

بخواند شاہ وزیرم قرآن چہ خوش برگفت — نوائے قدرت خوشگو بنو بہاری نمط

بیا اے مطربہ شد کن جوز پر بم داری — کنونکہ وقت بہارست بادہائے شرط

نقاب چہرہ چو افگند قامت رعنا — بقیۂ منطقی نادان نمود راست غلط

بیاض عمر شرتقم بہ بین بعہد شباب — ہزار ہائے فتادہ زحادثات نقط

نظر بسوئے گدایان ہندار زان کن — کشید بر سر حاتم چو میزبان تو خط

عجیب واقعہ ہست ساکن پنجاب — کہ زد رقیش کورد و تو خراماں بشط

مگو بزاہد ملعون بنوش خم برخم — چرا کہ رفت ہنوز آن چو سالہائے قحط

عجیب شاخ نبات است کلک تو یوسف — بعشق شاہ وزیرم بدادہ اند فقط

ردیف ظاء

گذر بکوئے ملیحان شدم خدا حافظ — نمود شوخ نگہ ہر صنم خدا حافظ

دلم چو مرغک نادان پرید بر بامش — اسیر زلف زلیخا شدم خدا حافظ

برائے رہروئے زاد طرفہ جد کشود — نمود ظلمت شبہائے غم خدا حافظ

بغمزہ شان زدہ بر ما اسیر عشق شدم — ز عمر شانزدہ زائد شدم خدا حافظ

چو جائے دود دل سوختگان فلک گفتم — بگفت باسر ایمن چہ غم خدا حافظ

سرائے حوض تو تا چند اے جوان بنگر — بدہ شراب صبوحی چو ام خدا حافظ

خرام یار قبا پوش بر سر محفل — ربود صاف چہ خوان دلم خدا حافظ

مزاج عبقری طبعش سلطنت کیوان — بعرض عاشقان ناید بگم خدا حافظ

عجیب حادثہ آمد بہر یکے یوسف — حوالہ گرگ قضا من شدم خدا حافظ

ردیف عین

یعنی ہر ایک یوسف کے ساتھ عجیب حادثہ پڑا

ربود غاصب خوشگو بیک کرشمہ متاع — صبور باید اے یاراں درین جہان نزاع

طلاق بائنه دادم بعاشقی یکدم — مرار بود بکابین بیک هزار ذراع
مگوی اے واعظِ جادو بیان دلائلها — که رند هیچ نداند عمامه هفت ذراع
مذاق صاحبدلِ خوشترست وقتِ سحر — چو همنوائے تو قدرت شود بگوش سماع
ترانه بلبل و صلصل همی کند اظهار — بگوش زانکه ترا شد قریب وقت وداع
مرد تا آنکه نه گوئی بوادی گرگان — منم مطیع تو اے شه توئی شبان شجاع
قضا لعهدِ شبابٍ قضاؤه ما قاص — اراه مظلمة حجب الجواد ثاثِ فباع
چو ذکر شاهِ وزیر است جانفزائے دل — چرا نه دولتِ صحبت بود بمن نفاع
بلائے جور و تظلم بمن چرا نه بود — بعهد طفلی چو دادند خواهرم برضاع
چو رقص دی شبِ طاؤس ماهها بنمود — بتافت بر منِ مسکین ز شاهِ شرق شعاع
نعیش دخترِ رز کوش یوسفا هردم — چو دنیا لوئی هرجائی سزد بجماع

خوش است موسمِ گل ده چه خوش بهارِ ربیع
خموش واعظِ نادان گفت و گوئے شنیع

منم ز اهلِ معاصی مقیم سرگ منم — ازانکه روز قیامت محمد است شفیع
سرائے حوض وزیرِ علی جهان آرا — درونِ هند یقین دان که جنت است بقیع
بنوش بادهٔ الفت بپوش جامهٔ او — بخویش گیر ز سر دش بهر آدائے بدیع
چو گفت ثانی الاثنین شاه مغبچه را — براج حقیت اسلام گو بجمله مطیع
چنانکه چشمکِ بنیاز زیر کن با لا — درونِ سینه نگر تو ضیائے قلب رفیع
بخواب بر سرِ قالین دین و دنیا خوش — دعائے شاهِ سرا حوض چون تراست ضجیع
صباح بر سرِ بازار عشق من تاجر — غم فراق گرفتم بجائے قلب مبیع

فقیه گفت چرا ای الیف دخترِ رز — جواب گفتمش آرے که خواهر است رضیع
نگاهِ زهد شنیدم ز یوسف نادان — بزهد میکشان داده طلاق جمله جمیع

ردیف غین

صباح سروِ خرامان چو دیدم اندر باغ — بدیده خویش کشیدم ز سرمهٔ مازاغ
چو ریخت شربتِ سودا از جام سر ناپاک — بیاضِ خاطرِ من شد لبسانِ لاله بداغ
بزلفِ یار که سوداش گاذزم صافی — هنوز ظرفه که تاخیر می کنند دباغ
نوائے کوئلِ سحری چو رقص میدادم — هوائے چشم غزاله دمیده شد بدماغ
بهار موسمِ عشق است عنفوانی گل — بیا بساز به بلبل درین زمانِ فراغ
بیا بمحفلِ رندان که جان بلب دارند — مشو مخاطبِ مناع تلخگوئے چو زاغ
ز عرصه اهلِ خرابات داج شب دارند — نقاب خویش برافگن ز بیدخانِ چراغ
متاعِ عقل و دلم شد اے کاش پے آنکس — که جستجوئے هم آن جانِ جان نداده سراغ
بهائے خدمتِ پیر مغان سرا حوضی — فزون تراست ز قیمت هزار هائے ایاغ
ز فیضِ محفلِ استاد دیروی ایدل — رسید مژدهٔ جان بخش دلبر الفاغ
بعید نیست بچوگانِ منقبت یوسف — توان ربود به پیشِ حضور گوئے بلاغ

ردیف الفاء

بیوم عید لعید است جانِ جان یوسف — اے کاش هیچ نیرزد گهے فغان یوسف
لبانِ لعل سیه چشم قامتِ رعنا — مذاق روح روانست جاودان یوسف
عذار ماهِ جبین است آنچنان نازک — حدیث برگ گلاب است گلستان یوسف
لذیذ تر ز شرابِ وصال آن دلبر — محال گشت که گفته شود بیان یوسف

خرام یار که خجلت ده مرآن آهو ‌‌ ‌— در یدجامهٔ رفتار آهوان یوسف

ادائے ناز خرامان اگر نماید او — یمین یسار اسیرست بے گمان یوسف

تراسزاست که نازی بحسن خویش ایجان — ولے بناز و ادائے تو شد زیان یوسف

دگر بلطف بیائی بعاشق مسکین — سزد ترا که نوازی به نیم جان یوسف

نیاز اہلِ خرابات ہیچ می دانند — فراز گردنِ خوبان و سرکشان یوسف

بنام خویش چو خواندم زثانیش اول — نمود اول ادل بنامِ آن یوسف

غزل دوم

چه گفت جانِ جہانم که نیست فانے ردیف — نخواست طبع مخالف ده مزاج شریف

متاب روز محافل مئے کشان این جا — مگر ببین که کدام است قابلِ تعریف

چه ہست دختر رز خواہرم بر ضاع — چه سود طعنه زدن آنکه تو خرابی لیف

بیار آنچه بیاری بپیش ما لیکن — قبول طبع نیاید بجز غذائے لطیف

قبائے عاریت آنکس که دارد ای یوسف — بکوئے حسن فروشان نیافت بس تکلیف

ردیف القاف

الا اے مفتی زمان مزن بسوئے ہزاق — انیس و ہمدم است او بما اہالی فراق

عزیل منتدائے ما ہماں پسند آیدش — که در جہان بوفا بود رفیق خوش مذاق

بغیر عشق ہسے بود مخیل کام بارور — ہر آنکه گفت عکس او ذاته لفی شقاق

جو حلہ پوشِ حسنِ ما بمن نمی دہد نشاں — چمن خلق قرن نمی دہد نظیر ہم عراق

سماع چنگ قدح مے ز دست ساقی تو شکن — بیا که مست و خوش بزمی درین جہانِ پر نفاق

حلیف مے بیا بمن بعیش دخت رز کوش — از آنکه صحبتش رواست با قسم بمع طلاق

بیا که شیوهٔ حیا ز مے پرست خویش چیست — اسیر زلف خویش را به بین بدیدهٔ وفاق

سمیر اشتیم بیا زیار من فسانه گو — بار ختلاق این جہان نمی کنیم استراق

سراغ دلربائے من نسیم شب بمن بگو — بیا که جستجوئے او نمید ہد دم عشاق

سرائے حوض پیر ما چو ہست خسرو دہر — خجسته باد باغ سیب شه رفیع طمطراق

جلیس و ہم نشین بیا گہے بیوسف خراب — الا اے شہسوارِ ما چو داری تیز رو براق

غزل بر روزه کشائی صاحبزاده محمد رفیق و محمد شفیق در سنه ۱۳۱۵ھ گفته شد بتاریخ ۲ رمضان

بیار خوانچه ساقی سویق و جام رحیق — سزد که روزه کشائی شود رفیق و شفیق

فتاده غلغله و طنطنه ببازارے — رموز واشده اکنون زشادمانی دقیق

خرام ناز چه زیبد بهفت طلعتِ حسن — بسر کلاه چه زیبد چو دور نستعلیق

سرور مغبچه گانم بانتظار انظار — چو گوفت کوفته دارد جہان چو کانِ عقیق

بگوفت کوفته گویا است پیک غم شادی — مقام گفت و شنید است بشنوائے تحقیق

بغیر کوفت نیاید مراد دل آرے — نوائے ان مع العسر یسر شد توثیق

بغیر کوئے فنا نیست راه چون ہوش — ہر انکه گفت خلافتی دانه لشقیق

نشد ز آب تحمل کثافتِ آنکس — که ہست زنده بدریا نشد ز آب غریق

چو گشت قاضی و خود دار سیر ز بر دانش — ہنوز نیست دوئی ہم نه در میان تفریق

چنان اہم که رساند بمنزل جانان — در دلِ شاه سرا حوض کرده ام تصدیق

ہنوز لذت گلبانگ نیست ابجواجه — بنساخ سانه رندان بجز کلام انیق

بیار خوانچه تاریخ گفت چون یوسف — که ہست سد قلق ساقی رفیق اشفیق

۲۴ رمضان بر سرا حوض شریف بوقت ظہر

ردیف الکاف

پائیمالم ساختی اندر جهان همچو شراک
طبع سنگینِ شما خوشنودی جانم شکست
چون نگیرم ز جور ظلم کیشان من حجبا
شمع حیرت در شبِ الفت که من افروختم
از دمِ جان بخش عیسیٰ لاف کم با ذنی مزن
پیکرِ مانیش برخوان از برائے رسمِ او
عشق باطن تلخ دارد ظاهرش مانندِ آن
اَنْتَ بحرُ الماءِ فینا لٰکن یَرَانی طَرَفَه
روح انسانی ست گویا همچو دندان در دهن
نکهتِ زلفِ سرخوشی بیار اے پیکِ شب

مرحبا وحبذا اے جانِ من روحی فداک
(روح میری تیرے پر قربان)
در جهان گرداندم رسوا و شیدا دردناک
از حسابِ روزِ رستاخیز جانم پس چه باک
زاں دو صد آشفته دل در پائے تو دیدم هلاک
بسمل تیر نگه از دور بس دیدم بخاک
چه نتو صد بسمل بر تیغ ابروش دیدم بخاک
کعبهٔ اهلِ عشق خوان یا حریف هم بیباک
ثمرهائے نازکی و زم تر شجر الاراک
اِنَّنِی فِی البرِّ موجودٌ ذلیلٌ کالسِّماک
عشق گویا هست صیقل یا که صافی چون سواک
قُلْ لَهُ قَدْ قَالَ یُوسُفْ طَالَ هَجْرُکَ فِی السِّمَاکْ
(جوف زمین آسمان ورمیں)

ردیف کاف فارسی

(ہمارے یار سے کہہ کہ تیر فراق بڑھ گیا ہمارے واسطے زمین و آسمان گھاندر)

وحشتِ فراق یار ما وارد پلنگ (چیتا)
بر عادتِ خونخواریش اے الامان
من بسمل و شوریده سر مسکین خراب
ایں دین و دنیا جان و دل از من برفت
این جان و تن مجروح کرده بیگمان
گر شیوهٔ ناز و ادا آید ز تو

با نیشهائے تیز تر هم چون نهنگ
صد حمله آور در جهان او بیدرنگ
اے اندریں صحرائے چون تاتار رنگ
اندر رهِ غارت گرِ ناموس و ننگ
دنباله جانفرسائے تو همچون خدنگ
من چون نمیرم با بصلح و یا بجنگ (تیر کا پھل)

جانب کو سر سے لگانے سے نکلا ہوا ہوتا ہے

چون اندرین وادی روی هشیار باش
چه بدرقه باشد دعائے پیرِ ما
به عاشقِ مسکین بکن لطف اے خدا
چون منقبت شاه وزیرم بشنوی

اے اشکِ خونین می کند هم پائے لنگ
من ایمنم اندر شبِ باران سنگ
بطفیلِ حضرتِ شیخ سعدیؒ در هر رنگ
گو تو صفا چون مطرب به نواز چنگ

ردیف اللام

اے صبا از ما برو زیبا خرام و هم بنال
اختلاطِ رنج و غم آمد بخاطر ناگهان
آرزوئے مرغکِ خاطر کجا آید بدست
عمرِ تو باد دراز اے ساقی میخانهٔ ما
رنگِ دوئی را اگر در میکده کن شست شوئے
آتش اندر آبِ حیوان در لبانت دیده ایم
وادی عشق است آتش ما در او ابن السبیل
یوسفت اندر رهِ عشقت غبار آلوده شد

در جنابِ پیر ما شاهِ وزیر خوش خیال
خوش خبر باش اے نوائے جانفزا بانگِ بلال
چون همی دارد بدستِ بازداران او دوال
دورِ مئے مواج باشد با صراحی لایزال
تا نه باشد دیو ملعون را بتو هرگز مجال
آں کجا مشکل که دارد پیشِ تو روئے محال
چو سمندر آتش اندر مے رویم اندر وصال
شست و شوئی من بدست خود بآن آبِ زلال

ردیف المیم

(جانور آتشی جو آتش میں رہتا ہے)

بیزارم و بازارم بے یارم و با یارم
چو محمل استغنا گریستم آن لیلیٰ
در کوچهٔ خود بینی دریافت چو آن دلبر
من ماهی بے آبم تو بهرِ منی دریا
من جائے تماشا ام تو جلوه گری در من

در کوئے خدا بینان بے کارم و با کارم
در بادیه پیمائی این عجز گرفتارم
با زلفِ دوتا بندید افگند ببازارم
تو بهرِ منی گلشن من بلبلِ گلزارم
تو ساقی صهبائی من تشنهٔ تاتارم

من خانهٔ بے سقفم تو صاحبِ این خانه تو شاهِ سلیمانی بلقیس منِ زارم
تو صاحبِ سایهٔ من سایه بپائے تو تو دستهٔ گل چمنے من مُرغکِ شب دارم
تو شمع بانجمنی پروانه منسم این جا تو پرده نشین چمنی من بیرون ز دیوارم
تو شاهِ سرا حوضی من تشنه برین حوضم تو پُر کنِ هر ساغر من قدح خلا دارم
تو پرده نشین لیلےٰ من قیس بصحرا ام تو یوسفِ کنعان من بے زاد خریدارم

چه سعینا بیا تا رشکِ خوبان بشکنم
در بلاها که گرفتارم بر ایشان افگنم

منکه بُردم دردِ عشقت از قضا دانم ولے سرد مهر بہائے تو من یاد هر دم می کنم
اے بُتِ زیبا پری شانم پریشان کردهٔ دل بتو دادم بجا لُش زخم خوردم بر تنم
خاطرِ مسکین مرا با زلف پیچان بُردهٔ یا بده یا تو بیا بنگر بحال مضطرم
ایزدِ بالا ترا چون کرد بالا از جهان بے حجابانه بیا با خلق بالا از درم
یا عِبَادَ اللهِ اَعِیْنُوْنِی که در غربت شدم سوئے کنعان رفت از من آن نگار محتشم
کے دعا مقبول باشد راهیِ وادی طُوی زود باشد تا رسم جائے شعیب مقصدم
دیدهٔ ما منتظر اے محملِ لیلےٰ بیا کمتر از قیسِ جهانم دم بصحرائے زنم
کاشکے من مردمے از دردِ فرقت پیشتر وائے بر قسمت که گم کردم ز کنعان یوسفم

منِ رندی و بمعنے گنهگار ازل هستم
درونِ دل بشبے تارم مثال حجرهٔ ماتم

نگاهِ لطف کن شاها بکائے حالیه بنگر اسیرِ نفس و شیطانم برین اصرار آوردم
ردائے فیض و احسانت سما وارت بر گیتے زمینِ خُلق بهرِ خلق گسترده برین عالم

توئی دریائے حیوانی ز تو خضر است جان تازه منم ماهی دبیتابم فتاده ساحلِ این یم
ز تو سرسبز هر کاهے ز تو روشن همه ماهے توئی در دین مجدد هم توئی غوث جهان اعظم
سرائے حوضِ فردوس است تو درد سر په آرا توئی نائب رسول الله برائے غنچه دین شبنم
سلیمان وقت بهر ما توئی هم عیسےٰ دوران ز تو شد هم یدِ بیضا ز تو انگشت در خاتم
گُلم یا خارم بمعنے غلامی طوق میدارم بحالِ یوسفِ نادان تلطف کن بیا شاهم

هر دمت باد اتم اے منزلِ جانان سلام
مرحبا هم دمبدم اے منزلِ جانان سلام

دیر دل آباد کردم بهر سکانِ شما شاد بر کن دلبرم اے منزلِ جانان سلام
منظرِ آشفته حالان گشته اے مرحبا خاجلِ باغِ ارم اے منزلِ جانان سلام
صد سلام و صد تحیات از منِ مسکین خراب باد بر تو بے ختم اے منزلِ جانان سلام
باعثِ عشقِ دلم شد وارد گلفام تو از تو شد درد و الم اے منزلِ جانان سلام
تو شدی کانِ لعل اندر بدخشانِ وطن باد قربانت تنم اے منزلِ جانان سلام
از تو پیدا شد نسیم بوے زلفِ آن پری کور وا دارد ستم اے منزلِ جانان سلام
از منِ شوریده سر گوئی نیازِ بے حساب وقت نازِ آن صنم اے منزلِ جانان سلام
خار تو دارد تماشائے زبیب تازه تر نکهتِ گل توام اے منزلِ جانان سلام
یا الٰهی از دعائے شه ذزیر نقشبند باد بر صحنش قدم اے منزلِ جانان سلام

یوسفا در عشق خود آن فاش را عرضه مده
مرحبا گو دمبدم اے منزلِ جانان سلام

سگِ کوئے سراحو صنم غلام نقشبند انم ندائے بر ملا دارم غلامِ نقشبند انم

اگر در زلفِ مے پیچم دگر در خاک مے ریزم ... ازین معنے نگو باز آ غلام نقشبند انم

بجانم گر رمق دارم ز دلبر هم جدا دارم ... ازین بتخانه در مانم غلام نقشبند انم

منم تشنه لبِ فیضان فتاده بر در شاهان ... گهے غلطان گهے پیچان غلام نقشبند انم

شما دانید حال من که در افتاده حالها ... بیائید اهل سا حلها غلام نقشبند انم

ز بالائی سِلاسلها بران محفل ختم گردد ... ید الله فوق ایدیهم غلام نقشبند انم

بزلفِ قبلهٔ عالم سراحوضی نمیدانی ... که ماوی هست در عالم غلام نقشبند انم

سراحوض است جنت ما که شاید بمثل دارد ... بقربان خاک آن طیبه غلام نقشبند انم

بود جانم فدا شاهے که صبرم مے برد گاهے ... چه خوش زیبا است آن شاهے غلام نقشبند انم

تلطف گر بمن سازد و نه سازد اگر با من ... ورا یوسف همے گوید غلام نقشبند انم

ردیف النون

خوش روان باد صوفیٔ نعمان ... که مرا داد شاهد خندان

سرو قد هم بگلعذار جهان ... جان و تن این همه برو قربان

گوهر خوش نمود ده بے بها ... اشک خورشید مه مے تابان

بسراحوض جلوهٔ اش بنگر ... بے نقابے چو دلبر کنعان

چو سراحوض یافت قبر خشش ... لاجرم گشت چشمهٔ حیوان

باچنین لطف باد بارونق ... باغ دنحاش بمحفل رندان

شکر افشان چو خواجه حافظ ... گوهر افشان جو یوسف همدان

بے سلامت مباد روز برو ... با سلامت رواد عمر بران

بر سر حادثات بو قلمون ... چو برفتم بمیکده مهمان

مهبر لا تقنطوا بمن گفتا ... ده چه دستش گفت حافظ قرآن

صوم زاهد شکست بر لب او ... گفته نا بالغم درین رمضان

بر کف دست او اگر نه چشی ... ساغر ارغوان دے عرفان

بس حرامت بود شراب ترا ... که توئی بے وفا بگرد جهان

دور باید ازین خراب خجل ... الامان الامان ازین الحسان

عمر بردم همه درین ظلمت ... شکر لله که علم الانسان

بے عنایات او بود تا کے ... گوئے مقصود در ازدن چوگان

گرمیٔ عشق چون فزون نشود ... بیش یاقوت قوتِ مرجان

رشمه از حال ما مضے یوسف ... بیش ساقی سیم بر برخوان

شاید از مطبخ سخاؤ کرم ... نان چه بن کند بتوار زان

طره طوبی باطوالت آن طناز د طوبین ... طالبان را در تطاول از فراز ... جبین

طوبی قامت همچو طوطی مے فشاند طبر زد ... طرز نقش طرفه نطقے چون شراب انگبین

آن طریر طمطراقی چو بطنازی شود ... طوق طاعت طرفش اندر عنقهائے عابدین

طره بازی بر طبا شیر صبح گرمے کنی ... طامه کبرئے دز هواداران طوالت نازنین

هد هد طرف سرائے حوض گر طیران شوی ... بر سلیمان طور طوبار مطیع گو بالیقین

بر بط ذطاؤس طرز طنطنه خاطر است ... یوسفا بر طور د طوبی ... طبع ما زد طین

ردیف الواو

دلِ زخم خورده عاشقان کن گریهٔ شیون زِ لے تو
کہ رسد تلاطمِ موجہا سر اشک اندر پاے تو

از رہ دشنانِ فلک مگر ز حوریان خلد برین
و ز زاہدان خلوت نشین متحیر از غوغائے تو

سر ناز را بگذار ہم بہ نیاز سجدہ در آدرش
بہ یقین گو دلِ مستمند بجناب شہ والائے تو

صد ہا مراحل جرم طے کردہ ام اندر سفر
حتے نشد آخر ہم این اندر سفر بے رائے تو

لاتقنطوا من رحمۃ اللہ در قرآن فرمودہ
بشمار در بخشیدگان از محض منتہائے تو

رخ زیب گاہت جانِ ما بجہان چو مادی الحسن شد
بخدا و شاخ قلبہا زان تاج بر بالائے تو

برگشتہ تیغ ابروت ہمہ ہیچ انفاسِ مسیح
صد ہا مسیحا و از گون بکرشمہ یک ایمائے تو

نخلِ وجودِ عاشقان بر بشتہ صحرائے غم
پژمردہ و دوتا مگر بے آب جان افزائے تو

ہمہ تیر مژگان تیز زنجہ رخ نمود از طوطیا
در غنچہ چشم مست گون دنبالہ جانفرسائے تو

این دیدہ دریا دلم چندانکہ گوہر بر فشاند
تاہم نشد قابل مگر آن ساغرِ مینائے تو

لم تلتفن لاحدنا و لسوف یصیف ربنا
در حق یوسف مضطرب از ظلم جور و جفائے تو

ردیف الہار

عید است مطربا گو با چنگ و با چغانہ
ور رنگ نو بہاری از یارِ من فسانہ

ہنگام عید آمد خوبان ہمے خرامند
خاطر ہمے بباید شہر ہفت شاہدانہ

میخوار سب حریفم اے جانِ جان خبر کن
انداخت چون بغربت تقدیر آب و دانہ

صد سوز اندرونم اے مرغکِ شب آہنگ
تا کے بمن سرائی با سوز و با ترانہ

کشتے در افتادہ غرقاب حادثاتم
بر بندگان نظر کن اے ذاتِ تو یگانہ

عید است موسم گل اے بادِ صبحدم گو
بیدار شواے ساقی اندر شراب خانہ

اے روزہ دار زاہد با افطر و اعمل کن
مانند ہلال دیدم در زلفِ یار شانہ

خوبانِ چشم شہلا یارب چہ سنگدلانند
قدرے اثر ندارد گلبانگ شاہشانہ

حق است بے عنایت حاصل کسے نباشد
فن شریف سودا با درد بیگانہ

چون قمر بتم نخواہد آن نقشبند خاطر
شاید کہ یاد آرد با ناز دلبرانہ

وقتِ بہار آمد بر بوئے غنچہ بلبل
گرد چمن بسازد بیچارہ آشیانہ

رنجے بسے کشیدم در وادی فراقت
بر رخے تفقد ے کن بارندِ آستانہ

بالا بیا معانق آغوش باد سازم
وقت است بے ملامت عید است چون بہانہ

شاہا چہ سود دارد از رہروانِ منزل
تیر نگاہ خود را کردی بما نشانہ

شکر شکن بیوسف یارب چون موم گردان
تا بر غریب سازد الطاف جا دِ دانہ

غزل

ساقی بیار بادہ آمد شب ادینہ
تا کے بود حمائل دستت آبگینہ

زہد ہزار زاہد قربان بیک نگاہ است
شمس و قمر چہ داری از مہر تو نگینہ

زان سوز کز لبانت اعجاز مے نمودی
شد رنگ و بوئی سودا در جان من خزینہ

گر سوز آہ و نالہ تا گہ رسد بدریا
بر روئے آب سوزد ملاح با سفینہ

اے آتش محبت تا چند با تو سازم
چون خاطر غریبم سنے دارد از سکینہ

زاہد مگیر دستم ہنگام بادہ نوشے
گز ند ہیم نیاید خوردن مے شبینہ

چون بوئے گل سراحوض آمد در دنِ جانم
شد از دباد الفت آن گلرخ مدینہ

تا چند ای نزاعے اے مدعی با یوسف
بارند بادہ نوشے اینجا بشد ضغینہ

جوشِ دلم نوشت چو نقش نگار خامہ
آورد سوئے یوسف پیک بہار نامہ

از گلشن سراحض آورد بادِ سحری
گویا بسوئے بلبل چون مشکبار نامه

هر نقطهٔ خجسته بر صفحهٔ همایون
آرے چو خالِ مشکین بر گلعذار نامه

بر وقت نزع بالین من منتظر چه بودم
بلبل چمن بیاورد از شاندار نامه

هر نقطهٔ سیاهش صد پر تو لیالی
چون جشیان بصحرا دارد نگار نامه

ملفوف چون کشادم هر دورهٔ حروفش
دیدم بهم چو سنبل در مرغزار نامه

مضمون جانفزایش برتر زدم مسیحا
ابر اثر نمودم چون آبشار نامه

عطر فروشِ سحری چون نفحه زان کشوده
جانم برائی مقدم آمد نثار نامه

طوقِ گلو گرفتم تعویذ جان آمد
یاران بجان بیاید چون صحوار نامه

بیدائے هجر یارب دامن کشید بر من
پیچیده بر دو گامش آن شهسوار نامه

مختوم راز آمد زان سوئے یار لعلین
بر نیم جان بیدل چون دلفگار نامه

رندانِ میکده را گاہے بخط نوازی
تا کوهکن به بندد در کوهسار نامه

ردیف الیاء

ددش در گوشم رسیده چون صدائے بلبلے
جلوه گر شد در دماغم تاب مشکین کاکلے

پیش باشد روئے ساقی بر کفش جام شراب
تا منِ رندی ببوشم در بهار گلملے

نیم جانم کرد چون شمشیر ابروئے نگار
گفت بگذار این قدر بر حسب بسملے

نیست در صحرا کسے بادِ صبا یکدم بگو
تا براهِ قیس آید سارِبانِ محملے

درج کافوریست گویا با ختامِ خونِ ما
زین سبب آمد نگهبان بر عذارش فلفلے

عرصه شد یارے کردن نیامد از کسے
آنکه شد داماد دهقان بر امید دملے

پاس دامن گیر شد از حلقهٔ زلفِ سیاه
تازه جان آمد چو دیدم آتش تر مشعلے

ساغر مرکب از گل دل بمعنے شراب ۱۲ ستہ دہ کیست ہر شے کا جو نیم پختہ رہ گیا ہو ہندی آ بچون ۱۲ ستہ آتش تر بمعنے شراب اس جگہ مستعمل آتش تر سے ہونٹ مراد ہیں ۱۲ غ افت مقلوبی

از برائے آزمودن سوز رندان گو بگو
کو بلے آمد سرایان با کر آید صلصلے

قمریان اند منتظر لے جانِ ما بالاخرام
تا نگاهِ چشم تو افتد بر آید غلغلے

چون شده وصفِ شمائلے ساقیانِ نقشبند
هر کسے گیرد بنائے میرود او خوشدلے

گر بیاید چون منِ بے زاد رهِ شوریده سر
کاش کان صدها کشد اند بنا هست مشکلے

زاهدا بر خود بپوش این خرقهٔ سبزینه را
خلعتِ نور ذری دارد چو نهالِ هر گلے

مدحتِ شاهِ سراحضی بگو عاشق چنان
که برنگِ خویش گیری میکشانِ محفلے

ساغرِ لعلین بر کش مست شو در نیم شب
زاهدا نیندم برو شاید رسی بر منزلے

چون بعطارِ سحر گفتم که زلفش را ببوس
گفت نامِ من نشد پیدا مگر زین سنبلے

در پے سودائے خوبانِ کوش اندر روز و شب
یوسف از تو آه آید جز صراحی قلقلے

دل دادم لیے دارم با یار سرو کائے
واعظ تو بگو پندم این است سزاوارے

صد گلشنِ مهرویان قربان بآن خوبے
صد خلد برین خوبان قربان بدلدارے

همه عالم لاهوتی کروبی و ناسوتی
سبے جلوهٔ رخسارش سبے رونق سبے کارے

صد شاه گدا دارد او فیض عیان دارد
چون قیصر و اسکندر جمشید جهاندارے

آن شاه خدا بین را یک ذره نپوشیده
صد راز درون دارد آن صاحب دربارے

صد بوم هما گردد از نرگس شهلایش
صد مرده مسیح سازد با غنچهٔ دربارے

گر باد سحر بوسد آن کاکل مشکین را
هر جا که رود سازد صد گلشن دلگزارے

او شاد بمیخانه با خاطرِ مستغنی
من عاشقِ رسوا ام سرشار ببازارے

از عرش برین بالا با یار فخر کردم
با خلد برین نازم گر باشد او غمخوارے

باخستہ تلطف کن اے شاہِ سراحوضی — این — پیوستہ فغان دارد آن عاشقِ زخمائے
من یوسفِ حیرانم پیوستہ نعت خوانم — بادام گرفتارم بے دام خریدائے

بسمل دشوریدہ سر دارد تمنائے پری
اے پری بالاتری تو از بتانِ آذری

غارتِ جانِ دولم کردی بآن تیرِ نگاه — گر مسلمانی بیا بگذار رسمِ کافری
زاہد بستہ میان بودم نگر پیش سما — خوانِ یغما پیش ترکان داد این شیوہ گری
کاکلِ مرغولہ را افشاد برکن از عذار — تاکہ باران رو نماید ہمچو سلکِ گوہری
بشرۂ زیبائے تو نازک تر از برگِ گلاب — قامتِ رعنائے تو خاجل بسرو گلزری
گلعذارت جلوه دارد ہمچو بدرِ منیر — نرگسِ شہلائے تو آموختہ جادوگری
در بیابانِ فراقت چون کنم یادِ شما — رو نماید در نگاہم سبزۂ بو عنبری
با ہزاران حسن و زیبائش بیا بالاخرام — تا ز رفتارِ تو آموزد ہمہ کبکِ دری
صبحدم در باغ گفتم با عنادل حالِ دل — اے رفتہ باز آید شاید آئینِ اکبری
یوسفا دور نصیبم در زمانِ نقشبند — شہ وزیرِ پیر مادا دم اسکندری

فخرِ عالم قبلۂ ما عاشقان را ابگری
باعثِ عشقِ دلم اے شاہِ خوبان برتری

عاشقانِ خستۂ دل شاہدان ماہرد — خم سرِ تسلیم کردہ پیش طالع اخضری
عندلیبم نالہ زن اندر فراقِ دلربا — دور افتادم ز تو اے شاہِ والا نگری
شاد آن وقتیکہ در باغِ سراحوض آمدم — خوشتر آنگاہے کہ در بزمِ حضور انوری
بیقرارم آنچنان ہر ساعت اندر خیالِ تو — پس چرائی بے خبر اے شاہِ والا نگری

بامداد ار تو روی پیش اے صبائے سحر خیز — لاجرم معذور گردان این تحائف احقری
والسلام بر ہمہ اے بلبلانِ آن چمن — باغ و محل و خادمان خواجہ حضّارِ محفلی
شاد باشید اے ہمہ در میکدہ پیرِ مغان — جرعۂ بہرِ من بخواہید از حضورِ گلزری
بر درت یوسف گدائے چون سگِ دیوانہ وار — از درش خالی مگردان اے شہا این سگدری

درد مندی سینۂ ما رازے دارد ہمی
وانہ دیادِ عشق یار آغازے دارد ہمی

دلبرم چون می خرامد نیست جائے اعتراض — لیکن آن چشم سیہ غمازی دارد ہمی
الامان از چنگلِ دست زلیخا آن پری — تیر روئے زلف دوتا چون بازی دارد ہمی
چون بپرسیدم بہ بیان خواب از بادِ صبا — گفت در وقتِ سحر صد نازی دارد ہمی
نیست حاجت نغمۂ طاؤس در پیشِ جناب — مطربا خوشگو کہ سوزم سازی دارد ہمی
آتش جوشان نمودی در لبِ تر جلوه گر — آبِ حیوانت مگر اعجازی دارد ہمی
نکہتِ زلفِ صنم چون گفت عطارِ سحر — گلشنِ گلگشت در شیرازی دارد ہمی
طائرِ روحم چو خوشگو شد بران نرگس چمن — عاشقان گفتند کین دمسازی دارد ہمی
حلقۂ زلفِ چلیپا چون کند قصدِ شکار — مرحبا شاباش ز دو اعزازی دارد ہمی
فخر بالا کرد با تو کشور ہندوستان — زانکہ شلت دلبرِ طنازی دارد ہمی
بر سرِ محفل چہ خوش گفت آن رقیبِ رو سیاه — کشتۂ ابروئے تو آوازی دارد ہمی
نامہ برگو در جنابِ شہ سراحوضی ما — یوسفِ میخوار تو ہم آزی دارد ہمی

عرض ہے

ضمیمہ غزلیات اردو

بادِ خزان ہے چل رہی رنگِ بہار آنیکو ہے — غزل نہر بشرٰی ہو لے دل منتظرہ گلعذار آنیکو ہے

تلخی جو تھی خامی مین سب وہ بھی چلی جاویگی اب — مالی بھی خوش ہو کر کہے اب سبزہ زار آئینکو ہے
صحرا مین خشکی ہی بہت اب تشنگی باقی نہین ہی — سر پر گھٹا ٹوپ ابر ہی مینہ کی بہار آئینکو ہے
ای دل خیالِ یار رہو دامن ہوا آزادی مین تر — اُسکی گلی مین بیٹھ جا گرد و غبار آئینکو ہے
صحرا مین ہین مدت سے ہم کوئی نہین غمخوار بھی — کہتا ہے لو وہ ساربان محمل ہی یار آئینکو ہے
کب سے چلے ہین باغ کو ملتا نہین راہِ چمن — ای دل نہ تو مغموم ہو وہ پردہ دار آئینکو ہے
اب یار شاید یہ کہین گل کی تمنا پر ہی وہ — لیکن تبادو اُن سے اب وہ جان نثار آئینکو ہے
جنت ہی نیکون کی جگہ لیکن تلاشِ یار مین — رضوان بھی جنت مین کہے وہ گنہگار آئینکو ہے
ملتان سے ہی یوسف چلا دامن گناہون مین بھگو — کہدو سراحوضی سے جا وہ گنہگار آئینکو ہے

غزل نمبر ۲

نعلین تری آنکھون پہ رکھلون مین ساقیا — بڑھجائے جام جم سے بھی آنکھون کی یہ ضیاء
ای دل خمیدہ سر ہو جناب وزیر مین — گرچاہتا ہے چہرہ پہ اپنے تو انجلاء
گل گل کا یان اچار ہے نارنگی ہی نہین — سوزن بھی منعدم ہو وہ آہن کی باریاء
بانگ جرس ہی سن لین وہ اہل مین بھی اب — مدت سے ہے سہیل یہان پر طلوع ہوا
مژدہ ہے جانفزا یہ اہالئی ہند کو — نائب ہے یہ وطن ہے عرب کے رسول کا
لخت جگر حضور ہین آلِ نبی ہین وہ — خوش خلق خوش سخن ہین وہ ذیشان ذی العلا
باغون مین جاکے سُن لو عنادل کا یہ سخن — پھولون مین آج پیدا ہے جلوہ حضور کا
فردوس کا یہ قطعہ سراحوض کی زمین — دی دی خدا نے انکو ہے دنیا مین یہ ملا
حاسد چلین یہان سے کہ انکی یہ جا نہین — پرتو رُخ محمدی ان پر ہو کیون بھلا
خواہش اگر کسی کو ہو آکر یہان رہے — نظر دن مین آکے ساقی کے ہوگا وہ بے بہا
دیکھے اگر لگاوے وہ تحت الثری تلک — خاکِ قدم حضور گر آنکھون مین طوطیا

شاید ہے دیکھا ساقی نے غنچ نگاہ سے — بستان خروز لالہ ہے باغون مین کھل گیا
باد صبا کہین سے اگر لائے بوئے یار — صد جنگ ہو زبان کی یہ نوک با نوا

بانگِ درا سے بڑھکے ہی جوش سخن یہی
یوسف کبھی حضور کو جاکر یہی سنا

غزل نمبر ۳

شاہا تری سلامت ہر دم ہو بادشاہی — عہ عَطفًا عَلیٰ مُقِلٍّ خَلَّت بِہ الدَّوَاہِی
لالی کو جب کہ دیکھا گوہر یہ تھی نگہبان — تاراج ہو چکی ہے میری یہ پارسائی
ذوق شراب الفت اب تک ملی نہ ہم کو — ہے ہے پلاؤ ساقی ہونٹون پہ جان آئی
خالی نہ چھوڑا تو لے نظروں مین اپنے ساقی — فقرا کا شاخسانہ شاہون کی بینوائی
ابن سبکتگین بھی ایاز کا تھا خادم — لاکھون ایاز یان پر کرتے ہین جبہہ سائی
حکمت بھی بھول جائے نخشب کے تاجور کو — ناخن کی گریبان پر دیکھے وہ روشنائی
بنجار گل ہے یان پر خوشبو مہک رہی ہے — ہر سو سے بلبلین ہین کرتی سخن سرائی
مستی مین آج گائین تیری مدح ای ساقی — مے ارغوان کی دیدے ہمکو اگر صراحی
مخمور ہون الستی چھوٹین حساب سے بھی — منکر بھی یہ پکارین وہ دایہ سے پلائی
خون مباح عاشق جو کہ حلال جانے — منظور ہو اُسے پھر بسمل کی یہ دہائی
کاشانہ یہ سلامت ہر دم ہو تیرا ساقی — للہ کچھ عطا ہو یے نورِ مصطفائی

شیدا ترا ہے بنکر یوسف چلا کہان ہے
خاطر مین میرے ساقی تو بھی تو کر سمائی

عہ مہربانی کر او پر ہر عاجز کے کہ بہت سے اوپر حوادثات وارد ہین ۱۲

غزل نمبر ۴

میکشون کی یہ دعا ساقی تجھے یاد رہے
تا قیامت ترا میخانہ یہ آباد رہے

پیک ہدہد بھی گئے بھول سلیمان کی طرح
نہ اسے یاد رہے ہم نہ اسے یاد رہے

بگینہ تازہ گرفتار ہون سُنا یہ ذرا
یہ بجا بانہ ہو رُخ بڑھتی یہ میعاد رہے

جامِ شربت جو پلا دیکھا تو تھا زہر فراق
چپکے سے نوش کیا تاکہ صنم شاد رہے

آج زلفون پہ عجب ہار چڑھائے ہو کوئی
گو یا لائقِ انعام وہ صیاد رہے

منتظر وصل صنم تھے تو یہ پیغام ملا
عفو موقوف رہے ظلم کی ایجاد رہے

تھی عناصر مین مجھے آتش لب کی جو ہوس
عمر برباد گئی ہیچ مین برباد رہے

قلبِ دنیا پہ وہ تیغ ابرو اثر کرتی نہین
ہان مگر تیر نگہ کی ان سے امداد رہے

اب بسر کیسے کرے مبتلا خوف و رجا
لالی لب پہ وہ جب ابروئے جلاد رہے

شربتِ عشق سرا حوض عجب لطف مین پی
یوسفا وہ وا اسیر عشق پریزاد رہے

غزل نمبر ۵

جب ہوائے ہجر سے چلتا ہے آنکھو نکا سحاب
زور سے برساتا ہے کیا کیا یہ باران عتاب

جب چلے سوئے او وہ لاہور سے بادِ صبا
پیش کرنا تحفہائے عاشق مسکین خراب

پڑھتے پڑھتے انکو یارب ہونٹو نپر خشکی نہو
ورنہ بھیجین آج سے ہم اپنے آنسو کا سیلاب

واعظو بتلاؤ اب تو کیا کرے بلبل چمن
ہے فدا برسون سے جسکا وہ گل خندان گلاب

جب کہا تقدیر سے کیا آہ وان جاتی نہین
ہنس کے بولی وہ مگر تاثیر سے ہون لاجواب

روز و شب روتا ہے اب تو یاد مین تیری صنم
یوسف آشفتہ دل باگریہ ہائے بیحساب

غزل نمبر ۶

کہین یاد آتی ہے خوشبو دہن کی
نزاکت سے رفتار زلفِ شکن کی

دم نیم بسمل تھا نزع روان پر
وہ گفتار معجز تھی شیرین سخن کی

مجھے تاجِ گیسو کا بندہ بنایا
نرالی ادا تھی وہ لعلِ یمن کی

سر زلف تیری ہے نافہ سے بڑھکر
جو حنا جسل بنی آج آہو ختن کی

یہان قیس لیلے کو قربان کردے
سرِ خم ہو شیرین بھی اُس کوہکن کی

نکالے گئے آج بلبل چمن سے
بنی آج مشکل ہے اس بیوطن کی

لبِ تشنہ تاتا رہون لاؤ شربت
مرے ناز پرور کے چاہِ ذقن کی

رہِ بیوطن مین وہ موسیٰ رلایا
سیاحت تھی وادی طوبی کی دہن کی

مجھے دردِ فرقت مین ہے وہ دکھایا
لگی باپ کو تھی جو یوسف کے من کی

دم نزع بالین ہے اس کو جگاؤ
کہ بتلا دے آکر وہ طرزِ دفن کی

جنازہ سے میرے مسیحا کو روکو
نہ برباد ہو جائے قیمت کفن کی

کہین لاش یوسف بھی گویا سخن ہے
اجازت یہان یہ ہو میرے دفن کی

غزل نمبر ۷

سب کھیل خیالی ہے کعبہ ہو یا بتخانہ
تو مجھ مین ہے مین تجھ مین اے صورتِ جانانہ

ساغر ہو مجدد کا ہو بادہ بنی اس مین
ساقی ہو سراحوضی شارب ہو یہ دیوانہ

ہر ناز و ادا ساقی ہو جلوہ فگن ایمن
سرشار لبالب ہو شیشے کا یہ پیمانہ

اک عشوہ رنگین سے مخمور بنا ڈالے
ہر حال مین ظاہر ہو خوش رنگت رندانہ

گر قصد کرے میرا وہ تیز نگہ ساقی
پامال سراسر ہو ہستی کا یہ خمخانہ

جب حرص و ہوا دل مین کچھ باقی نہ رہجائے
تب آنکھو نمین کھل جائے یہ رازِ فقیرانہ

اے خواب ذرا لے چل اس بستر قالین پر
شاید کہ نظر آئے وہ نرگس مستانہ

کرنا نہ کہین پردہ اے پردہ نشین مجھسے
یوسف ہون ترا شیدا مت سمجھئے بیگانہ

غزل نمبر ۸

خوش باش صحرائے ختن وہ مشکبار آنیکو ہے
اے عندلیب اب چہچہا وہ لالہ زار آنیکو ہے

دستہائے گل سے اب اُبل ہے بادل کی پھوار
مرحبا کہدو میان پھر آبشار آنیکو ہے

تشنہ لبی ہے سامنے بیٹھے ہین آ کر نیم دم
پیک صبا کب تک یہان خوشگوار آنیکو ہے

باد خزان کی ٹھوکرین کھاتے رہے ہین سب ہم
دل کی کواڑی کھول دو باد بہار آنیکو ہے

پیش نظر ہو دان خور ہو اشتہا نیلوفری
پیوستہ ہو اب منتظر طلعت دار آنیکو ہے

اے پاسبانو مژدہ دیدو آ ہوئے تاتار کو
وادئی حسرت کے آگے مرغزار آنیکو ہے

بادِ سحر کہنا ذرا شاہ سراے حوض سے
یوسف ترا پنجاب سے اب بیقرار آنیکو ہے

غزل نمبر ۹

مفتئ لا یعقل اپنی وہ سمجھ دکھلائے جا
صفحۂ زلفِ دوتا کی اک سطر سمجھائے جا

زاہد جنت پرست اب دوڑ کر آیا یہان
اے پری زلف دوتا کو پھر ذرا افشائے جا

جسکے تم ہو منتظر اب وہ ہمارے پاس ہے
دست ساقی سے تری بگڑی اگر بنجائے جا

نعرۂ تکبیر تم خنجر سے پوشیدہ رکھو
ورنہ بسمل کی ذبح پر تو عدا دکھلائے جا

جب قضائے آسمانی ہو مخالف ہی مرے
پھر تو بے کھٹکا اسیر زلف خود بندھوائے جا

نقشبندون نے مجھے جب میکشو نمین گن لیا
جوشِ دل اپنا تو پا جانسے پھر بجائے جا

خبر دو باہر اگر آئے تو اے بادِ صبا
مقتلِ عشاق کو چپکے سے تو بہکائے جا

آفتاب حورِ جانان سخت تر گرمی یہ ہے
اے گھٹائے ابرِ رحمت تو کرم برسائے جا

کھٹ کھٹاتا ہے درِ میخانہ یوسف نیم شب
حسبۃً للہ مرے ساقی یہ در کھلوائے جا

غزل نمبر ۱۰

خوش رہو تم اہل محفل وہ جناب آنیکو ہے
مرحبا کہدو دما دم بے حجاب آنیکو ہے

جب گھٹائے زلف چھلئے جان لو شیدائیو
لغزشِ غمزہ کی بارش بے حساب آنیکو ہے

زاہدا بادہ کشی اچھی نہین اب چھوڑ دے
ورنہ شکل زہد مین اب انقلاب آنیکو ہے

مکتب الفت معلم خود رکھا چاہتا نہین
رازِ محویت سکھانے کو جناب آنیکو ہے

جب سے آنکھون مین پڑا پرتو تری لالی کا یار
میرے اشکِ تار مین رنگِ عناب آنیکو ہے

داستانِ عشق سن لو عندلیب زار سے
کیونکہ ہر گل کیلئے باغ شباب آنیکو ہے

اُس پری کے دیکھنے کو شمع کی حاجت نہین
بدرِ کامل کی طرح جب بے نقاب آنیکو ہے

شہ سراحوضی کی مدحت کیا کرون یوسف بیان
جس کی چوکھٹ چومنے کو ماہتاب آنیکو ہے

غزل نمبر ۱۱

ہمارے حضور آج دولھا بنے ہین

والی ملک خدا تم ہو — رہبرِ شاہ و گدا تم ہو — ترے در پہ لاکھون مسیحا پڑے ہین

ہمارے حضور آج دولھا بنے ہین

سالکِ اہلِ خدا تم ہو — مخزن جود و سخا تم ہو — ترے در پہ پابستہ شیدا کھڑے ہین

ہمارے حضور آج دولھا بنے ہین

ظاہر و باطن ہین ہو تم کیا   ہند مین تیرا خوب بجا ڈنکا   تری چاہ مین لاکھون ڈوبے مرے ہین

ہمارے حضور آج دولھا بنے ہین

منظہر نورِ خدا ہو تمہین   ساقیٔ جام بقا ہو تمہین   ترے در سے لاکھون لبالب ہوے ہین

ہمارے حضور آج دولھا بنے ہین

کاش لطف و کرم تو بلا   جس سے ہستی مین تیری ہون فنا   اسیواسطے یوسف اگر پڑے ہین

ہمارے حضور آج دولھا بنے ہین

غزل نمبر ۱۲

زلف کے قیدی کو اب جوبن دکھانا چاہیئے   اے پری اس رُخ سے اب پردہ اُٹھانا چاہیئے

روز و شب پھرتے ہین کیون غمگین ترے کوچہ مین ہم   یہ سوال اُن سے ذرا اب حل کرانا چاہیئے

جوش دے دے کر ہی اُٹھتے ولولے دلکے مرے   سامنے آکر کے اُنکے آزمانا چاہیئے

ہونٹون مین رکھکر تبسم کشتۂ ابرو کو تم   اے بتِ غنچہ دہن پھر مسکرانا چاہیئے

عشوہ رنگینی ترا جب سے پہلو ہو گیا   بسملِ شوریدہ سر کو پھر جلانا چاہیئے

سرمگین آنکھین تری اور زلف کجے ار سیاہ   بر سرِ بازار اُنکو باز آنا چاہیئے

آہ کو ہم بھیجتے ہین ابتواے شیدائیو   عرش سے لیکن اثر کو جلد آنا چاہیئے

یوسفا بازار خوبان گرم رہے روز و شب   ایک دل ہے پردہ کس کس سے لگانا چاہیئے

غزل نمبر ۱۳

شفتہ حالونکی وہان عرض سنائی نہ گئی   ہند والون کی بھی افسوس ہلائی نہ گئی

دلکش کہتا تھا وہ صحرا مین رقیبِ خوشدم   نقشبندون سے تیری بگڑی بنائی نہ گئی

روز و شب تجھکو ہی دیتے ہین دعائین ساقی   ہان مگر تجھسے وہ مے وصل پلائی نہ گئی

باتون باتون مین جلا کر وہ لگے گھبرانے   قبر مین آج کہین لاش دبائی نہ گئی

بسترِ وصل پہ وہ آج ملے تھے شب کو   شکوہ یارون سے کیا شمع بجھائی نہ گئی

راہِ داردن کو یہ چہرہ نہ دکھاتے افسوس   شکل زیبا بھی تیری تجھسے چھپائی نہ گئی

روز کہتے ہین ذرا ناز سے چلنا چھوڑو   بخدا اُن سے یہ تکلیف اٹھائی نہ گئی

نزع بالین پہ مری آج میری نرگسِ چشم   اے نسیمِ سحری تجھ سے جگائی نہ گئی

تیر غمزہ کے ہین آج مقابل ٹھہرے   لیکن اُس سے بھی میری ہستی مٹائی نہ گئی

چاک پیراہن و غمگین وسر و پا عُریان   کاش حالت یہ میری اُنسے تبائی نہ گئی

پیشِ یارانِ طریقت یہ غزل یوسفا اب   شہر لاہور مین کیا جوش سے گائی نہ گئی

غزل

ساقیا میری پیاس بجھاتے جانا

بھول گئے اب وعدہ ہمارا   جنپر تھا اب ہم کو سہارا   قاصد یاد دلاتے جانا

دُور سے آیا باغ مین تیرے   پاؤن مین پڑ گئے آبلے میرے   میری بگڑی بناتے جانا

مرشد شاہِ وزیر علی کو   واقف رازِ خفی وجلی کو   میرا حال سُناتے جانا

باغِ سراحوض آکر دیکھو   مانگی مرادی پا کر دیکھو   زاہد مجھکو پلاتے جانا

پاؤ راہ رسول کے گھر کی   ہے یہ سڑک وصال نگر کی   مجھکو ساتھ لگاتے جانا

بادِ صبا جب چلے ادھر سے   ہو کے جانا میرے در سے   اُنکی بو سنگھاتے جانا

شجر حجر مین تیرے ضیا ہے   برگ و ثمر مین تیرے ثنا ہے   بلبل شور مچاتے جانا

فرشتے انکو دولھا بنا دین   عرشی تار سے سہرے لادین   یوسف تم پہناتے جانا
شاہا در پہ تیرے گدائی   جس نے مانگی اُس نے پائی   مجھکو بھیک دلاتے جانا

غزل

ہے عجب طرفہ کہ سب کی باگ ڈالی ہاتھ مین   شان بس شاہا تیری ہی لایزالی ہاتھ مین
بادشہ جو اس جہان سے کرکے شاہی چلدیئے   سب کی دولت ہی دہری بس تیرے خالی ہاتھ مین
کچھ تو نجاب اور برہا سے یان آنے لگے   زاہدا پہچان لے کیا شے چھپائی ہاتھ مین
منتظر بیٹھے ہین مدت سے گدا در پہ ترے   بھر کے دیدہ ایک چھوٹی سی پیالی ہاتھ مین
میوے کھائے خوب دنیا دین کے اُنکا غلام   ہے پکڑ رکھی بھری رحمت کی ڈالی ہاتھ مین
ہو مہینون کا سفر گھنٹون مین طے اسی راہ مین   یہ عجب سلک طریقت ہے نرالی ہاتھ مین
ساقیا لے لون بلائین مین تیری ہو شادمان   باگ تو نے ہند کی وہ دا سنبھالی ہاتھ مین
کردیا انکار محفل مین مرے خون کا مگر   لاجواب ہونا پڑا دیکھی جو لالی ہاتھ مین
ملگیا تجھ کو خطاب بلبل اب یوسف سنو   ہے کلید مقصد اب تیری مقالی ہاتھ مین

غزل

پریشان نہ کرو مجھے ناز والے   میرا جان و دل اب ہے تیرے حوالے
نہین جانتا تو کہان سے ہم آئے   سرا حوض کے شاہ او تاج والے
وطن چھوڑ کر آئے در پہ تیرے ہم   ذرا آئے مہمان کا تو پتا لے
ملے بھیک داتا مگر تیرے در کی   فقیرون کو خیرات دے اور دعا لے
زمین سخت بنجر ہے اب میرے دلکی   تیرے منتظر ہین او برسانے والے

ہمین کیا رقیبون سے اور منکرون سے   وہ برباد ہو جائین جلجانے والے
تیرا خیر مقدم کرین گے ادہر ہم   جبھی خلد مین جائین یہ گانے والے
ہین مدت سے برباد آباد کردے   او بگڑے دن کی بگڑی بنا دینے والے
ہون مدہوش بسمل نزع کا سمان ہے   ذرا کہدو ساقی سے اب تو سنبھالے
دوئی کی وجہ سے یہ بیگانگی ہے   دوئی کے سلاسل کوئی توڑ ڈالے
مین مجرم ہون شاہا مجھے ساتھ لے چل   کہ کثرت سے اب ہو گئے تھلنے والے
مین یوسف ہون مشتاق اب تیرے رخ کا   ذرا دیکھ تو پردہ رخ سے ہٹالے

غزل

بلبل گل گل گل گل بولا   غنچہ غنچہ پتا پتا
چنچل چال لچک چل جلک   کاہل کو بل کمبل اوڑھا
جل جل جلگئے جل جل آیا   ان کا اُن کا توڑا تالا
کیونکر کیونکر اچھا کیسے۔   دے تاڑی توپی لے لالا
ساقی کا سا ساغر بھر ہے   غل غل قل قل دیکھا بھالا
جل کل کی کل باتین سن کر   دیکھا بھالا رکھا کیا تھا
ناکر نو کر کرنا بدتر۔   جامن بے من جامن پایا
اب جب جبہ عاری پہنا   اُن کا جانا پایہ پایا
کیسے کیسے ناہی نہین   نا پایا پہنا پایا پہنا
تنکا تنکا توڑا دیکھا   ان کا گھسہ تھامے کامیکا
پل پل پیپل پر پیلپہ   بوسے دامن بے من مالا

شربت شاہ سرے حوضی   زاہد عابد عابر پیاسا
یوسف یون سب صفین ڈھونڈھی   ان کے جیسا پایا یہ نہ پایا

غزل

موت کا دل مین ہے بہت کھٹکا   کاش خالی نہ ہو سکا مٹکا
ساقیا بھر کے جام دے مجھکو   نا پھر دن مین ادہر ادہر بھٹکا
عشق جانان مین ہے خدا حافظ   کس کی زلفون مین جاکے دل اٹکا
دیکھین جیتین یا ہار جائین ہم   کھیل جانو ہے جیسے کرکٹ کا
رنگ دنیا کو دیکھ کر پھنس گئے   جیسے ٹہنی سے پھنس گیا ٹکا
شل عورت کے ہے یہ ہرجائی   جس سے چاہا اسی سے کیا ٹکا
ہم نہ چھوڑین گے اب ترا دامن   تیری رنگت مین جب ملا جھٹکا
جو مخالف ہو یا ہو متلاشی   دیکھ لے یان پہ آ کے وہ کھٹکا
مین ہون اس گل کا بلبل اے یوسف   جو نہ مرجھایا جب سے ہے چٹکا

غزل شکستہ بحر اردو

ساغر بھر دے مجھے او ساقی مے پلانے والے
شاہا مین ہون مجرم عاصی   قید نہ کر لین مجھکو سیاسی
بیشک مین ہون چور   للہ کیجئے غور   اب نہین چلتا زور
شاہا بہت رہائی پاگئے مجرم جرم کمانے والے
کچھ نہ پوچھو میری حالت   جون جون بڑھتی گئی علالت
کئے بہت گناہ   ہوگیا مین تباہ   کہین نہین ملتی راہ

مجھکو اکیلا تم نہ چھوڑو راہبر راہ دکھانے والے
دنیا مین ہے جو کہ برائی   سب کی سب ہے سر پہ اٹھائی
ہوا مین چکنا چور   منزل ہو گئی دور   مٹ گیا دل سے نور
مرشد میرے سب ہین تیرے نیکی بدی کمانے والے
سب ہین در پہ تیرے سلامی   گردن مین ہے طوق غلامی
میرے کجکلاہ   تم ہو بادشاہ   مین ہون رو سیاہ
جاؤن کدہر کو چھوڑ کے در کو بیکس کا غم کھانے والے
در پر تیرے دور سے آیا   رو رو اپنا حال سنایا
ساغر صفا   مجھ پر ہو عطا   کیجئے اب سخا
چلو بھر دے ٹھنڈا کر دے دل کی پیاس بجھانے والے
ہے یہ رابطہ نور نبوت   لازم اس مین ہے عشق محبت
ہے یہ نبوی چال   سیدھا ہو گر خیال   پھر تو نہین محال
کرتے ہین پل مین سال کا رستہ طے اس راہ کے جانے والے
بار امانت کے ہون حامل   عنقا صفت ہین ایسے کامل
گھوما ہندوستان   پایا نہین نشان   ملا یہی جوان
یوسف آئین خالی نہ جائین باغ سرا حوض آنے والے

غزل شکستہ بحر اردو

بھاتا ہے تیرا کیا خوب ساقی ناز ترکانہ
ساغر بھر کے مجھکو پلادے   دل کی میرے پیاس بجھادے

ساقی تیری خیر　اب تو نا کر دیر　جلدی کر دے سیر
شاد رہے آباد رہے یہ ساقی ترا میخانہ

پھر سے آئی عید پلٹ کر　میکش لوٹ کے آئے سمٹ کر
حرکت دکھائے دور　بدلے نہ اب طور　اس مین کیا ہی غور
پی کر گائین تیری ثنائین جوش طبع ہو زندانہ

ساقی لوٹ بہار اب آئی　دل مین الفت تیری سمائی
تو بھی من مین آ　رُخ سے پردہ ہٹا　اب نہ غم دکھلا
گھومے کہان نہ چھوڑ کے خانہ دنیا کا کل میخانہ

تیرا خانہ ہے مے کا میکا　توڑ کے تنکا تنکا دیکھا
بیشک ہے انمول　جھوٹا نہین یہ قول　زاہد پڑھ لاحول
سچ ہے تو نے گچ ہے زاہد ہی یہ راز فقیرانہ

رابطہ نبوی یان پر پایا　وہ دا اس کا یا یہ پایا
ہے یہ خیالی کھیل　اس پہ کر تو میل　دل مین ہو یا ییل
پاس رہے پھر آسی رہے کرہمت آئین مردانہ

اللہ کا گر فضل ہو شامل　ہاتھ پکڑ لین ایسے کامل
سالک سنی بے حال　ہے یہ نبوی چال　ہستے ہو پامال
پل مین کاٹے سال کا رستہ پی کر ساغر مستانہ

مست ہو اس مین تو ہرجائی　بہتر اس مین ہی تنہائی
صادق کا ہی کام　ہو جس کے پینا جام　ورنہ خیال ہی خام

رب کا ملنا ٹھٹھا ناہین بستی کا یان ہی ویرانہ

سچ سچ کہدیا مین نے پیارے　پیارے میری آنکھون کے تارے
یہ ہے سیدھی چال　دل مین گر ہو خیال　حاصل ہو وصال
پھر تو مراحوض آکر دیکھو کیسی راہ ہے جانانہ

یارب دنیا مین ہون ابتر　خوک سے بدتر خاک سے بدتر
مین ہون شرمسار　عاجز بے وقار　تو آمرزگار
لائق رحمت یوسف ہو گر دل تو رکھتا ہی ویرانہ

بحر شکستہ ختم شد رقیمہ محمد یوسف بلبل سراجوض ماہ اپریل ۱۹۲۷ء

غزل ماقبل مابعد کی بتاریخ یکم شوال روز عید ۱۳۴۵ھ صلعم پڑھ لی گئی
برسرا حوض شریف پیش حضور انور مدظلہ العالے علی الطالبین

عید کا ہے تہوار شربت دے گلابی ساقی

شربت ہووے لاجواب　پی کر چھوٹین رحباب　جیسے رنگت مین گلاب
یا ہو رنگ عنابی ساقی

ساغر بھر کر مے پلا　چلو پہ کیا ہو اکتفا　جھگڑا اٹھے کر دصفا
ورنہ ہوگی خرابی ساقی

حرکت کیون نہین لاتا دور　ساقی تو نے بدلا طور　کیا کچھ کر لی پڑ گئی غور
ہوگی بے حسابی ساقی

دور چلے اب سلسلہ دار　پی لین تیرے بادہ خوار　دل مین ہو دریا غفار
مسئلہ تو ہے کتابی ساقی

بھر کے دے دو ایک گلاس دل کی ٹھنڈی ہووے پیاس دور ہوں دل کے سب وسواس
خوف ہے اِنَّ عذابی ساقی

خوان خدا کے میزبان دور سے آئے مہمان چھوڑ وطن کا گلستان
لاؤ بھر کے رکابی ساقی

سن تو ساقی دلربا روزہ اب تو گذر گیا ساغر مستوں کو پلا
اب تو ہو ثوابی ساقی

قاصد میرے پیر سے کہنا شاہ وزیر سے کب تک اس اسیر سے
ہو گی بے حجابی ساقی

ساقی مجھکو مے پلا چلو پہ نا کر اکتفا کس نے تجھسے یہ کہا
یوسف ہیں شرابی ساقی

ختم شد ۱۵ اگست ۱۹۲۷ء

۷۳۰

نام کتاب : گلشن سرا حوض

مؤلف : وزیر علیشاه صاحب نقشبندی

زبان : فارسی - شعر

ملاحظات :

